

Eläketurvakeskuksen
raportteja

Työeläkeindikaattorit 2021

Eläketurvakeskuksen raportteja 06/2021

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin: 029 411 20
etunimi.sukunimi@etk.fi

Helsinki 2021
ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Saate

Eläkepolitiikassa tavoitellaan riittäviä työeläkkeitä, työeläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä sekä työurien pidentymistä. Työeläkeindikaattorit antavat kuvan työeläketurvan tilasta sekä toteutuneesta ja ennakoidusta kehityksestä. Indikaattorikokoelma on suunnattu päätöksentekijöille ja muille eläketurvan kehitysnäkymistä kiinnostuneille. Työeläkeindikaattorit on ryhmitelty kolmen keskeisen tavoitteen mukaisesti työuran pituuden, eläkkeiden tason ja eläkkeiden rahoituksen mittareihin.

Ydinindikaattoreihin on valittu työeläketurvan kehityksen ja eläkeuudistusten seurannan kannalta keskeisimmät asiat. Täydentävät indikaattorit antavat nimensä mukaisesti lisävaloa. Indikaattoreiden aihepiireistä löytyy lisää tietoa Eläketurvakeskuksen verkkosivuilta ja eri julkaisuista.

Eläketurvakeskus tuotti eläketurvan kehityksen seurantaa ja arviointia tukevat mittarit ensimmäisen kerran vuonna 2013. Vuonna 2021 indikaattoreita on hieman uudistettu.

Katsauksen mittareita ovat olleet kokoamassa Jaakko Kiander, Joonas Hautamäki, Santeri Helin, Henna Iire, Jari Kannisto, Katariina Kähkönen, Jukka Lampi, Tuija Nopola, Tiina Palotie-Heino, Juha Rantala, Suvi Ritola ja Janne Salonen Eläketurvakeskuksesta sekä Kimmo Koivurinne Telasta.

Helsingissä syyskuussa 2021

Jaakko Kiander
Johtaja, Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

Työllisyys ja työurat – Ydinindikaattorit

1.1	Eläkkeellesiirtymisiän odote	4
1.2	Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote	6
1.3	Työllisyysaste.....	7
1.4	Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus.....	8
1.5	Eläkeläisten työnteko	9

Työllisyys ja työurat – Täydentävät indikaattorit

1.6	Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo	10
1.7	Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista	11
1.8	Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus	12
1.9	Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin	13
1.10	55–67-vuotiaiden työllisyysaste	14
1.11	20–29-vuotiaiden työllisyysaste	15
1.12	60–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin	16

Eläkkeiden taso – Ydinindikaattorit

2.1	Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke.....	17
2.2	Omaeläkkeensaajien kokonaiseläkejakauma.....	18
2.3	Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon	19
2.4	Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2015–2085	20
2.5	Eläkkeen korvausaste	21
2.6	Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke ja osuus eläketulosta desiileittäin	22

Eläkkeiden taso – Täydentävät indikaattorit

2.7	Esimerkkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä	23
2.8	Eläkkeen korvausasteen jakauma.....	24
2.9	Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo	25
2.10	Eläkeläisten pienituloisuus	26
2.11	Työeläkkeiden indeksit	27

Eläkemenot ja rahoitus – Ydinindikaattorit

3.1	Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen... ..	28
3.2	Työeläkemenot suhteessa työtulosummaan.....	29
3.3	TyEL:n meno- ja maksuprosentti.....	30
3.4	Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste	31

Eläkemenot ja rahoitus – Täydentävät indikaattorit

3.5	Työ- ja kansaneläkemenot.....	32
3.6	Työeläkemaksuprosentit	33
3.7	Työeläkevarat	34
3.8	Sijoitusten tuotto	35
3.9	Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolvikohtaisesti	36

1.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote

Eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Osa-aika-eläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei oteta mukaan odotetta laskettaessa.

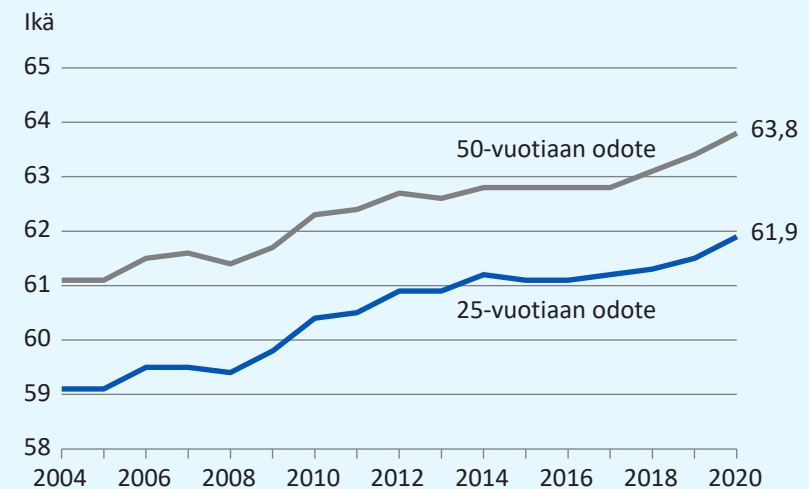
Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Perusindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote.

25-vuotiaan odote on noussut 2,8 vuotta eläkeuudistuksia edeltävästä tasosta (2004). Vuonna 2020 odotteen arvo 25-vuotiaalle oli 61,9 vuotta, nousua edellisestä vuodesta 0,4 vuotta. Vuonna 2020 50-vuotiaan työeläkevakuetun eläkkeellesiirtymisiän odote oli 1,9 vuotta korkeampi kuin 25-vuotiaan odote eli 63,8 vuotta. Myös tämä 50-vuotiaan odote nousi viime vuonna 0,4 vuodella. Keskeinen syy viime vuosien nopeaan eläkkeellesiirtymisiän muutokseen on ollut vanhuuseläkkeen alaikärajan nousu.

Miesten ja naisten eläkkeellesiirtymisiän odote oli samalla tasolla vuoteen 2015 saakka, minkä jälkeen miesten odote nousi muutamassa vuodessa 0,7 vuotta naisten odotetta korkeammaksi. Viime vuosina ero ei ole kasvanut vaan sekä miesten että naisten eläkkeellesiirtymisiän odote on noussut samassa tahdissa. 50-vuotiaiden miesten ja naisten ero on pieni.

Kuvio 1.1a

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 2004–2020, kaikki työeläkkeelle siirtyneet

Viime vuonna vanhuuseläkeikään tulivat loppuvuonna 1956 syntyneet ja alkuvuonna 1957 syntyneet. Eläkeiän noston vuoksi näiden ikäluokkien vanhuuseläkkeen alaikärajat ovat 63 vuotta ja 6 kuukautta ja 63 vuotta 9 kuukautta. Muutoksen vuoksi vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on jäänyt viime vuosina tavallista pienemmäksi, kun vain osa ikäluokasta saavuttaa vuosittain vanhuuseläkkeen alaikärajan. Ennen vuotta 2018 vanhuuseläkeiän alarajan täytti koko ikäluokka samana vuonna.

[Lisätietoa: Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä](#)

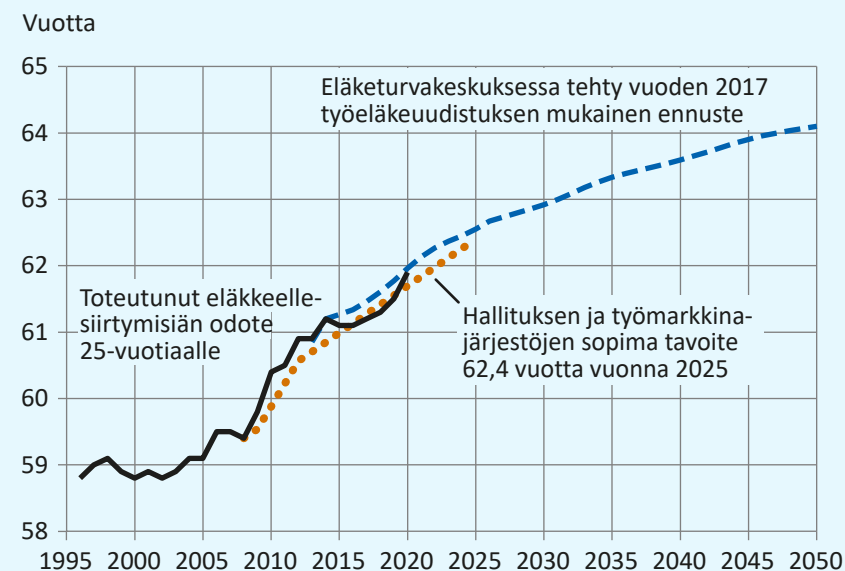
Vuonna 2009 hallitus ja keskeiset työmarkkinajärjestöt asettivat tavoitteeksi 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odotteen nostamisen kolmella vuodella. Vuonna 2025 odotteen tulisi olla vähintään 62,4 vuotta. Tavoitteen saavuttamiseksi vahvistettiin tammikuussa 2016 hallituksen esitykset työeläkelakien muuttamisesta. Uudet työeläkelait tulivat voimaan 1.1.2017. Eläketurvakeskuksen tekemässä vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutusarviossa todettiin, että vanhuuseläkeikärajojen noston seurauksena eläkkeellesiirtymisiän odote nousisi tavoitellulle tasolle vuoden 2025 tietämissä.

[\(Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista – Hallituksen esitykseen perustuvat arviot. Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2015\).](#)

Eläkkeellesiirtymisiän odote oli 2000-luvun alussa 59 vuoden tuntumassa. Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa lakkautettiin työttömyyseläke, mikä nosti siirtymäkauden jälkeen odotetta selvästi. Kun eläkkeellesiirtymisiän nousu pysähtyi vuonna 2015, vanhuuseläkeiän nähtiin parhaana vaihtoehtona saavuttaa asetettu tavoite. Se toteutettiin vuoden 2017 uudistuksessa. Nyt tavoitteen saavuttaminen näyttää mahdolliselta. Odotteen tulisi nousta vuoden 2020 tasosta 0,5 vuotta vuoteen 2025 mennessä. Se edellyttää eläkkeelle siirtymisen myöhentymistä vuosittain reilulla kuukaudella.

Kuvio 1.1b

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2050: toteuma, tavoite ja ennuste

1.2 Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote

Työvoimaan kuulumisajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa lukeutuvan työvoimaan jäljellä olevana elinaikanaan, jos kyseisen vuoden työvoimaosuudet muodostuisivat pysyviksi.

Työllisen ajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa olevan työsuhhteessa tai yrittäjänä jäljellä olevana elinaikanaan, jos kyseisen vuoden työssäoloasteet muodostuisivat pysyviksi. Sen vuosittaiset arvot ovat samalla tavalla suhdanneherkkiä kuin työllisyysaste.

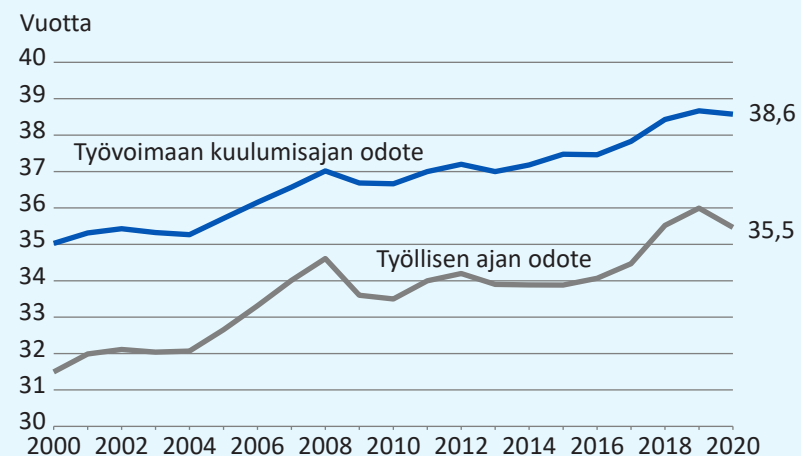
Laskelmat perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen aineistoon. Käytetyt suureet ovat työvoimaosuus ja työllisyysaste. Tarkemmat määritelmät löytyvät Tilastokeskuksen sivuilta <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Laskelmat on tehty Eläketurvakeskuksessa.

Työvoimaan kuulumisajan odote on noussut tarkastelujaksolla 3,6 vuodella. Työllisen ajan odote pysyi vuoteen 2016 asti noin 34 vuodessa. Korkeimmillaan odote oli vuonna 2019 36 vuotta.

Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odotteen välinen noin kolmen vuoden ero johtuu työttömyydestä.

Kuvio 1.2
15-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote vuosina 2000–2020

1.3 Työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin. Tavallisesti työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena saman ikäisestä väestöstä. Näin ollen 65–69-vuotiaat eivät vaikuta koko väestön työllisyysasteeseen.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

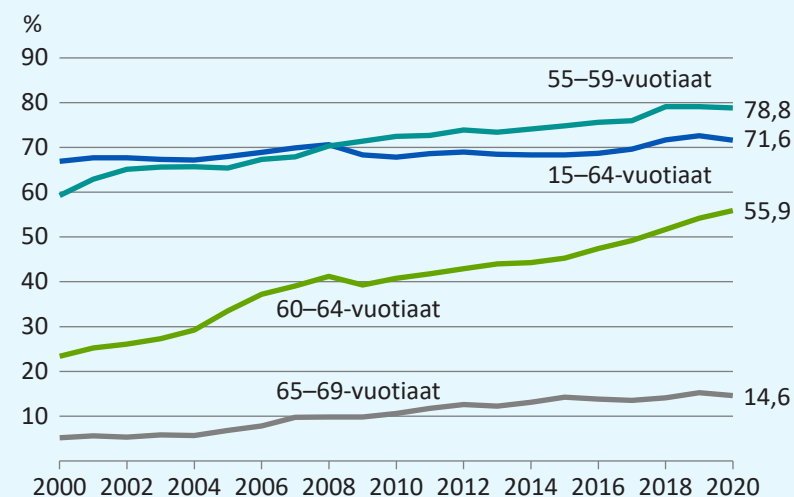
2000-luvulla työllisyysaste nousi finanssikriisiin 2008 saakka. Sen jälkeen kehitys on ollut erityisen suotuisaa 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä. 55–59-vuotiaiden työllisyysaste on ollut koko työikäisen väestön työllisyysastetta korkeammalla vuodesta 2008. Ikäryhmän työllisyysaste on noussut tasaisesti, mutta parin viime vuoden aikana kehitys näyttää pysähtyneen. Viime vuonna työllisyysaste laski kolme prosenttiyksikön kymmenystä edellisvuoden ennätystasolla.

Myös 60–64-vuotiaiden työllisyys on parantunut merkittävästi. Ikäryhmän työllisyysaste on noussut nopeasti finanssikriisin aiheuttamaa lyhyttä notkahdusta lukuun ottamatta. Vuosittain on syntynyt uusi ennätys eikä sitä katkaissut edes koronapandemia. Viime vuonna 60–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 55,9 prosenttia – nousua edellisvuodesta oli 1,7 prosenttiyksikköä.

Myös 65–69-vuotiaiden työllisyys on parantunut erityisesti vuoden 2005 työeläkeuudistuksen jälkeen. Pääsyy muutokseen lienee vanhuuseläkkeen ikärajan muutos 65 vuodesta 68 vuoteen. Ennen uudistusta tämän ikäryhmän työllisyysaste oli viiden prosentin suuruusluokkaa. Viime vuonna ikäryhmän työl-

Kuvio 1.3

Työllisyysaste ikäryhmittäin vuosina 2000–2020

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus.
ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

lisyyysaste oli kolminkertainen vuosituhatteen vaihteeseen verrattuna eli 14,6 prosenttia.

Koko väestön työllisyyden nousu finanssikriisiä edeltävälle tasolle kesti kymmenen vuotta ja vuonna 2019 saavutettiin 2000-luvun ennätys 72,6 prosenttia. Koronavuonna 2020 työllisyysaste laski prosenttiyksikön edellisestä vuodesta. Tänä vuonna talouden nopea toipuminen koronapandemian aiheuttamasta sukelluksesta kääntänee työllisyyskehityksen uudelleen nousuun.

1.4 Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus

Työuran pituudella tarkoitetaan tässä työssäoloajan pituutta kuukausina tai vuosina siten kuin se on työeläkerekistereistä saatavissa. Tällöin työurassa otetaan huomioon vain työeläkevakuutettu työ tai yrittäjätoiminta. Tässä tarkastelussa henkilön katsotaan olleen työssä tietyn kuukauden, mikäli hän on rekisteritietojen mukaan ollut kyseisen kuukauden aikana työeläkevakuutettuna työsuhteessa tai yrittäjänä.

Työuran katsotaan alkavan aikaisintaan 17 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, koska siitä alkaa nykyisin eläkkeen karttuminen. Vuoden 2016 loppuun saakka alaikäraja oli 18 vuotta. Koska tarkastelu päätetään eläkkeelle siirtymiseen, työura ei sisällä eläkkeen rinnalla tehtyä työtä, ellei kysymyksessä ole osa-aikaeläke tai osittainen vanhuuseläke. Tiedot perustuvat ETK:n tilastorekistereihin.

Viime vuonna työeläkkeelle siirtyneiden työuran pituus näyttäisi kääntyneen nousuun. Käänteestä huolimatta eläkkeelle siirtyneiden työuran keskipituus oli viime vuonna puolisen vuotta lyhyempi kuin viisi vuotta aiemmin. Sen sijaan työuran mediaanipituus oli likimain viiden vuoden takaisella tasolla, jopa hieman pitempikin. Tosiasiassa kysymys ei liene työurien lyhenemisestä vaan siitä, että vanhuuseläkkeen alaikärajan nostamisen vuoksi vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista eläkkeelle siirtyneistä on poikkeuksellisen pieni. Se vaikeuttaa ajallista vertailua kaikkien eläkkeelle siirtyneiden osalta. Siksi on hyvä tarkastella erityisesti vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työuraa.

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työuran pituus onkin noussut selvästi viime vuosina. Vuonna 2020 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työuran keskipituus oli 35,8 vuotta, ja mediaani 39,5 vuotta. Toisin sanoen puolet vanhuuseläkkeelle siirtyneistä teki töitä vähintään 39,5 vuotta ennen eläkeikää. Sekä keskiarvo että mediaani nousivat edellisvuodesta lähes puolella vuodella.

Taulukko 1.4

Vuonna 2020 eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus, vuotta

	Keskiarvo	Mediaani
Kaikki vuonna 2020 eläkkeelle siirtyneet		
Kaikki	32,1	37,1
Miehet	32,7	37,7
Naiset	31,7	36,4
Vuonna 2020 vanhuuseläkkeelle siirtyneet		
Kaikki	35,8	39,5
Miehet	36,2	39,8
Naiset	35,3	39,1

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden miesten työura oli keskimäärin 0,9 vuotta pitempi kuin naisten. Ero miesten ja naisten välillä oli samaa luokkaa myös kaikilla eläkkeelle siirtyneillä.

Työuran mediaanipituus on viitisen vuotta korkeampi kuin keskiarvolla mitattu pituus. Vanhuuseläkkeelle siirtyneillä ero on vajaat neljä vuotta.

Viime vuosien kehitys viittaa siihen, että työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään keskimäärin entistä lyhyemmän työuran perusteella. Työuran lyhenemistä selittää ainakin nuorten osuuden kasvu uusissa työkyvyttömyyseläkkeissä.

1.5 Eläkeläisten työnteko

Eläkkeen rinnalla työssä käyvien prosenttiosuus vastaavan ikäisistä eläkkeensaajista kuvaa eläkeläisten työntönteon yleisyyttä. Koska tiedot perustuvat ETK:n tilastorekistereihin, tarkastelu joudutaan rajaamaan vakuuttamisvelvollisuuden piiriin kuuluviin eli 18–67-vuotiaisiin eläkkeensaajiin, jotka saivat tilastovuoden lopussa vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

Vanhuuseläkkeet eivät sisällä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Myös osatyökyvyttömyyseläke on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Koska osaeläkkeen määrä on puolet täydestä eläkkeestä, sen lähtökohtana on työntönteon jatkaminen jäljellä olevan työkyvyn puitteissa vähennetyllä työpanoksella. Viime vuosina osaeläkettä on maksettu runsaalle 23 000 henkilölle, joista kolmasosa on miehiä. Lähes 80 prosenttia osaeläkkeellä olevista tekee töitä.

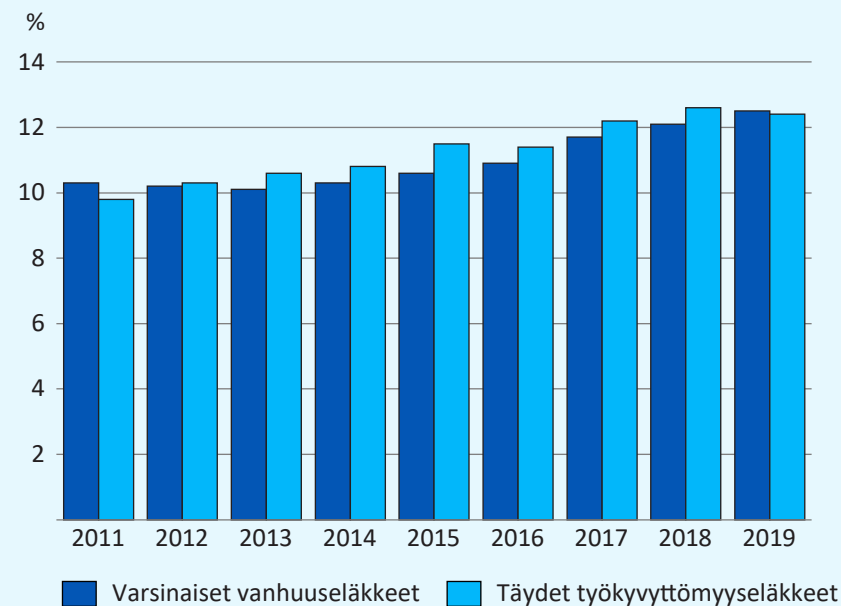
Alle 68-vuotiaista varsinaista vanhuuseläkettä saavista 12,5 prosenttia teki töitä vuoden 2019 lopussa. Tässä joukossa työssä käyvien osuus on noussut 2010-luvulla pari prosenttiyksikköä. Työnteko on yleistynyt pääosin vuosikymmenen puolivälin jälkeen hyvän talouskehityksen vanavedessä.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on laskenut 40 prosenttia tarkastelujakson aikana. Kun vuonna 2011 heitä oli 180 000, vuoden 2019 loppuun mennessä määrä oli pudonnut 110 000 työkyvyttömään. Samalla kun täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrä on laskenut, työnteko eläkkeen rinnalla on hieman yleistynyt. Vuoden 2019 lopussa 12,4 prosenttia täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneista teki töitä.

[Lisätietoa: Eläkkeellä ja työssä: tilasto eläkeläisten työntönteosta vuosina 2007–2019](#)

Kuvio 1.5

Työssä olleiden osuus kyseistä eläkettä saaneista 18–67-vuotiaista vuosien 2011–2019 lopussa, %

1.6 Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo

Eläkkeellesiirtymisikää voidaan kuvata eläkkeellesiirtymisiän odotteella, mediaanilla ja keskiarvolla.

Eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Ydinindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote.

Eläkkeellesiirtymisiän mediaania nuorempia on puolet eläkkeelle siirtyneistä ja vanhempia puolet.

Eläkkeellesiirtymisiän keskiarvo on eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä eläkkeen alkaessa.

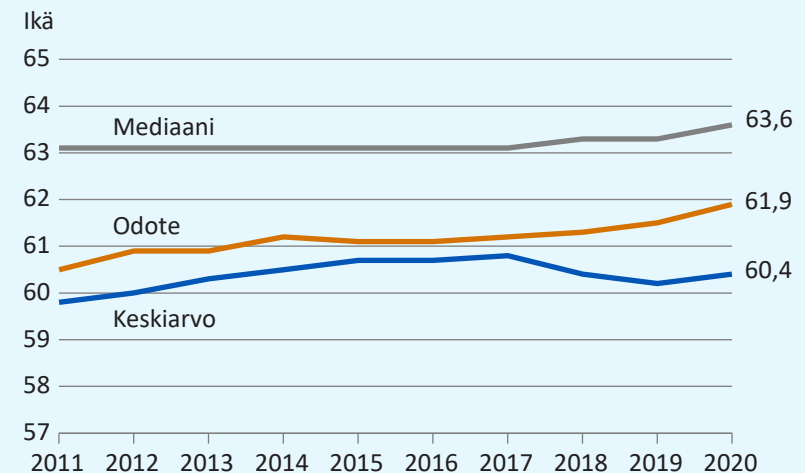
Osa-aikaeläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei lueta eläkkeelle siirtyneiksi.

Eläkkeellesiirtymisikä on noussut 2000-luvulla kaikilla esitetyillä mittareilla vuoteen 2017 saakka. Sen jälkeen vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on ollut väliaikaisesti tavallista pienempi eläkeiän alarajan nousun vuoksi. Vuonna 2020 vanhuuseläkeikään tulivat loppuvuonna 1956 ja alkuvuonna 1957 syntyneet. Vuonna 1957 syntyneiden vanhuuseläkkeen alaikäraja oli 63 vuotta yhdeksän kuukautta, joten ikäluokasta suurin osa on vanhuuseläkkeen alaikärajalla vasta vuonna 2021.

Keskiarvo ja mediaani kuvaavat eläkkeellesiirtymisikää tiettyinä vuonna. Niiden avulla ei pidä tehdä tulkintoja ajassa tapahtuvista muutoksista. Esimerkiksi viime vuosien notkahdus keskiarvossa on seurausta vanhuuseläkkeelle

Kuvio 1.6

Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo työeläkejärjestelmässä vuosina 2011–2020

siirtyneiden poikkeuksellisen pienestä määrästä, mikä todellisuudessa myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Eläkkeellesiirtymisiän odote onkin noussut eläkeuudistuksen jälkeen selvästi, samoin eläkkeellesiirtymisiän mediaani.

Eläkkeellesiirtymisikään on 2000-luvulla vaikuttanut voimakkaasti väestön ikärakenne. Suuret ikäluokat ovat nyt vanhuuseläkkeellä, joten niiden vaikutus näihin mittareihin on hiipunut. Jatkossa eläkeikää lähestyvät yhä pienenevät ikäluokat. Odotteeseen vaikuttavat vain eläkkeelle siirtymisessä tapahtuvat käyttäytymismuutokset, ei väestön ikärakenne. Nyt vanhuuseläkeiän alarajan nostaminen vähentää vanhuuseläkkeelle siirtyvien määrää, mikä laskee eläkkeellesiirtymisiän keskiarvoa ainakin alkuvaiheessa.

1.7 Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista

Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista kuvaa työeläkkeelle siirtyneiden prosenttiosuutta vastaavan ikäisistä ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista. Suhdeluku voidaan tulkita riskiksi jäädä eläkkeelle tietystä iästä. Näiden eläkkeelle siirtymisen riskien avulla lasketaan myös eläkkeelle siirtymisiän odote.

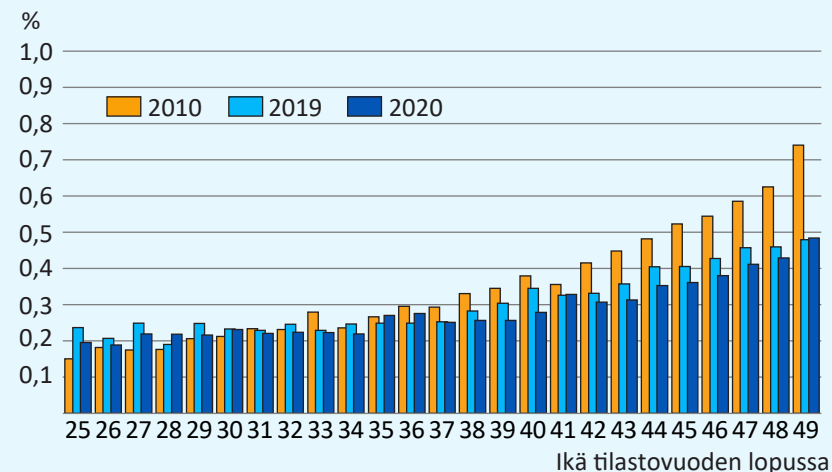
2010-luvulla työeläkkeelle siirtyneiden osuus on laskenut alle 63-vuotiaiden ikäluokissa selvästi. Nuorten kohdalla alenemista ei kuitenkaan ole, vaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on jopa hieman yleistynyt.

Keski-ikäisten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on vähentynyt, mikä lie-nee seurausta väestön terveydentilan kohenemisestä ja terveystalvelujen kehittämisestä. Vanhemman työvoiman kohdalla ennen kaikkea työttömyyseläkkeen poistuminen näkyy erityisesti 60- ja 61-vuotiailla. Vuodesta 2018 alkaen vanhuuseläkkeen alaikäraja on noussut ikäluokittain kolmella kuukaudella, mikä näkyy laskuna 63-vuotiaiden kohdalla. Vuonna 2020 nuorimmat vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttivät alkuvuonna 1957 syntyneet. Heillä ikäraja oli 63 vuotta ja yhdeksän kuukautta.

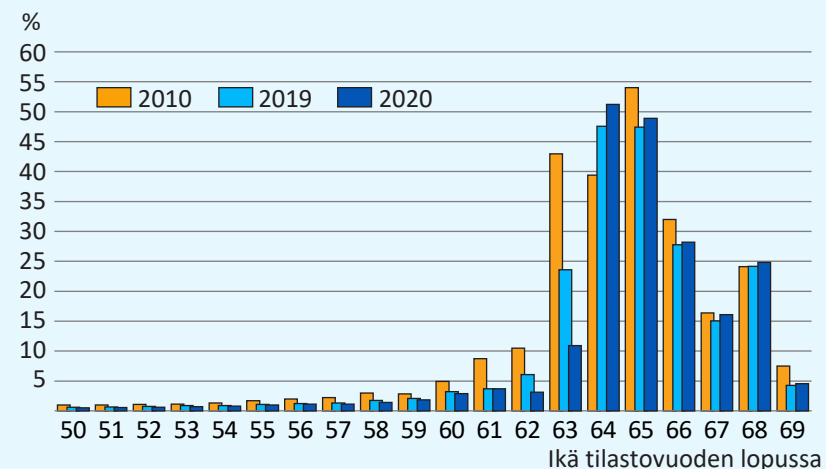
Kuvio 1.7

Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista vuosina 2010, 2019 ja 2020

a) 25–49-vuotiaat

b) 50–69-vuotiaat

Huomaa kuvioiden a ja b erilainen skaalaus.

1.8 Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuutta prosentteina ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä. Luvut on ikävakioitu käyttäen vakioväestönä viimeisen vuoden työeläkevakuutettuja. Vakioinnilla poistetaan väestön ikärakenteen muutoksen vaikutus alkavuuteen.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on laskenut 2010-luvulla vuoteen 2017, miehillä lasku on ollut hieman voimakkaampaa kuin naisilla. Eläkeuudistuksen voimaantumisen jälkeen kehitys kääntyi hetkellisesti nousuun, joka päättyi vuoden 2020 selvään laskuun. Vuonna 2020 työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli 0,62 prosenttia.

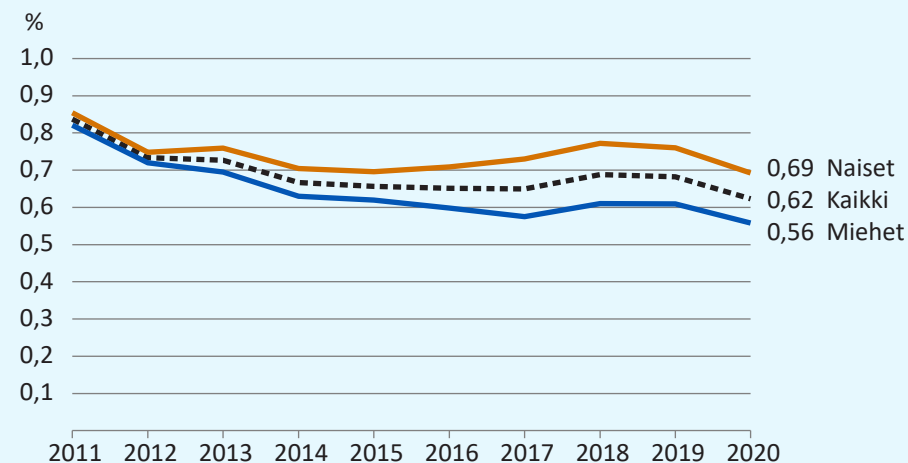
Miesten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli korkeampi kuin naisten vielä vuosituhatien alkuvuosina. 2010-luvulle tultaessa miesten ja naisten alkavuus oli samalla tasolla, mutta sen jälkeen naisten alkavuus on ollut suurempaa kuin miesten. Viime vuosina ero ei kuitenkaan ole enää kasvanut vaan näyttäisi vakiintuneen 1,5 promillen tasolle.

2010-luvun puolivälissä vuotuinen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä ehti jo vakiintua selvästi alle 19 000 henkilöön. Eläkeuudistuksen jälkeen henkilömäärä lähti kuitenkin ripeään nousuun, joka näyttää päättyneen laskuun koronavuonna 2020, kun uusia työkyvyttömyyseläkkeitä alkoi 19 100. Laskua edellisvuodesta oli kuutisen prosenttia eli 1 200 henkilöä.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään eniten tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella. Vuonna 2019 siirryttiin ensimmäisen kerran eniten työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveysistä. Niiden osuus oli 33 prosenttia, ja tuki ja liikuntaelinsairauksien osuus oli 31 prosenttia. Sama kehitys jatkui myös vuonna 2020.

Kuvio 1.8

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus työeläkejärjestelmässä 25–62-vuotiailla vuosina 2011–2020 sukupuolen mukaan, %

Lukuihin sisältyvät varsinaiset työkyvyttömyyseläkkeet ja yksilölliset varhaiseläkkeet.

Vakioväestö = vuoden 2020 työeläkevakuutettu ei-eläkkeellä oleva väestö

1.9 Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

Työvoimaan kuulumisajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa lukeutuvan työvoimaan jäljellä olevana elinaikanaan. Luvut on saatu Eurostatin sivulta

https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsi_dwl_a.

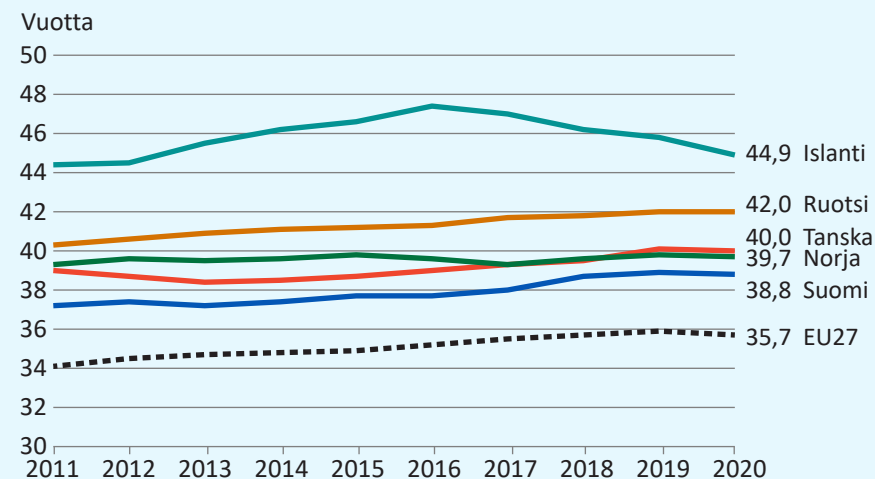
Työvoimaan kuulumisajan odote on kasvanut koko Euroopan Unionin alueella noin kahdella vuodella tarkastelujaksolla.

Pohjoismaissa odote on kasvanut Ruotsissa ja Suomessa samaa tahtia EU:n odotteen kanssa. Norjassa odote on pysynyt samalla tasolla (noin 39,5 vuotta) koko tarkastelujakson ajan. Islannissa odote on Pohjoismaiden korkein, noin 45 vuotta.

Suomessa työvoimaan kuulumisaika on lyhyempi kuin muissa Pohjoismaissa. Ero Ruotsiin oli 3,2 vuotta vuonna 2020.

Kuvio 1.9

15-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin vuosina 2011–2020

1.10 55–67-vuotiaiden työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin.

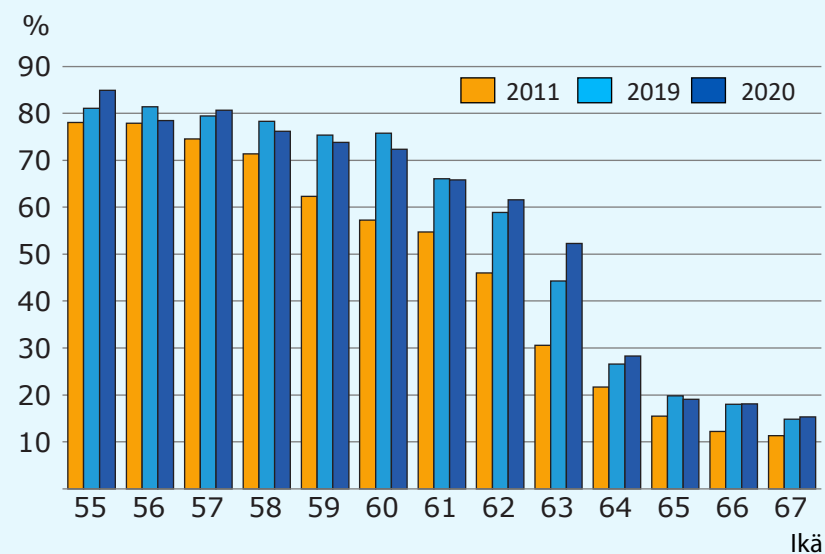
Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Viime vuosina työllisyysaste on noussut varttuneen työvoiman keskuudessa. Kymmenessä vuodessa työllisyysaste on noussut selvästi kaikissa yli 55-vuotiaiden ikäryhmissä. Tämä myönteinen kehitys on jatkunut myös vuonna 2020 erityisesti 62–64-vuotiaiden ikäryhmissä.

Suurin muutos 2010-luvulla on tapahtunut 59–63-vuotiaiden ikäryhmissä. Vanhuuseläkkeen alaikärajan nousu lienee keskeinen syy näiden ikäluokkien työllisyysasteen nousuun.

Kuvio 1.10

55–67-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2011, 2019 ja 2020

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus.
ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

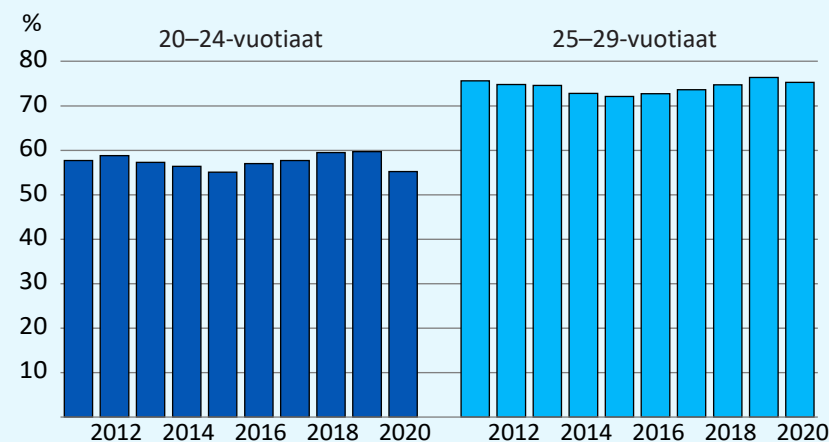
1.11 20–29-vuotiaiden työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

2010-luvun alkupuoliskolla eurokriisi painoi työllisyyttä ja pohja saavutettiin 2015, jonka jälkeen nuorten työllisyys kääntyi nousuun. Viime vuosikymmenen lopussa saavutettiin työllisyysasteen huippu, joka päättyi korona-kriisiin. Vuonna 2020 työllisyysaste oli 20–24-vuotiailla 55,2 prosenttia ja 25–29-vuotiailla 75,3 prosenttia.

Kuvio 1.11
20–29-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2011–2020

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus.
ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

1.12 60–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Eurostatin eri maiden työvoimatutkimuksista keräämään tietoon. Tilaston määrittelyt ovat samat kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa. Katso tarkemmin Eurostatin sivu: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs>.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä.

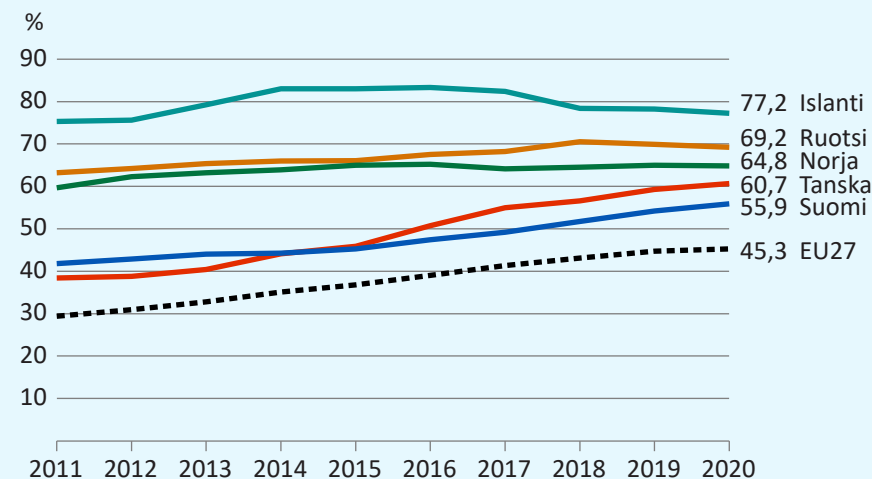
Vaikka EU-maiden työllisyysasteen keskiarvo 60–64-vuotiailla on noussut selvästi 2010-luvulla, se on edelleen selvästi Pohjoismaiden alapuolella. Pohjoismaiden matalin työllisyysaste on Suomessa, jonka etumatka EU-maiden keskiarvoon on yli 10 prosenttiyksikköä.

Islannissa varttuneiden työllisyysaste on selvästi Pohjoismaiden korkein. Kakkosena on Ruotsi, jossa 60–64-vuotiaiden työllisyysaste on viime vuosina pysähtynyt 70 prosentin tasolle. Perässä tulevat viiden prosenttiyksikön välein Norja, Tanska ja Suomi.

Suomessa ja Tanskassa 60–64-vuotiaiden työllisyysaste on noussut reilusti 2010-luvulla, ja ero muihin Pohjoismaihin on kaventunut erityisesti viime vuosina. Esimerkiksi Suomen ero Ruotsiin on kaventunut tarkasteluvälillä kahdeksan prosenttiyksikköä. Samaan aikaan Tanskassa varttuneen työvoiman työllisyysaste on noussut yli 20 prosenttiyksikköä. Pohjoismaiden riipein kehitys on nostanut Tanskan jo Suomen edelle ja se saavuttaa hiipuvaa Norjaa.

Kuvio 1.12

60–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin vuosina 2011–2020

Lähde: Eurostat, Employment, Labour Force Survey

Ainakin osan Pohjoismaiden välisistä eroista selittää osa-aikatyö, jota Ruotsissa ja Norjassa tehdään selvästi enemmän kuin Suomessa. Suomessa erityisesti ikääntyneiden miesten työllisyysaste on muita Pohjoismaita matalampi.

2.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaisaläke

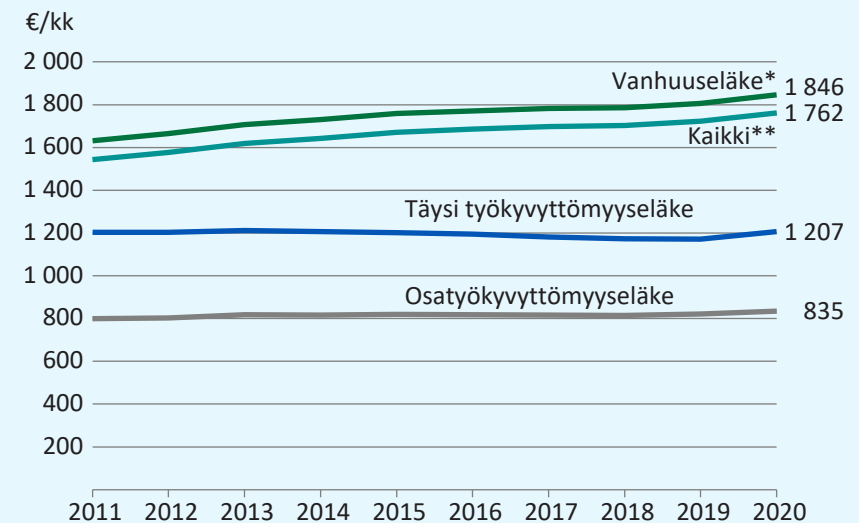
Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaisaläke kuvaa Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräistä kokonaisaläkettä. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaisaläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaisaläke on kasvanut tarkastelujaksolla reaalisesti 13 prosenttia.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaisaläke on pysynyt tasoltaan lähes saman suuruisena koko tarkastelujakson. Myös osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaisaläke on ollut tasoltaan ajanjaksolla sangen vakaa. Määritelmän mukaan osatyökyvyttömyyseläke on puolet täyden eläkkeen suuruudesta. Osatyökyvyttömyyseläkkeet ovat kuitenkin suhteellisesti parempia kuin täydet eläkkeet. Vuonna 2020 osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaisaläke oli noin 70 prosenttia täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden kokonaisaläkkeestä.

Kuvio 2.1

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaisaläke vuosina 2011–2020, eläkelajin mukaan vuoden 2020 rahassa

*Vanhuuseläke ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä.

**Sisältää työttömyyseläkkeet vuoteen 2014 asti.

1 Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilas-tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

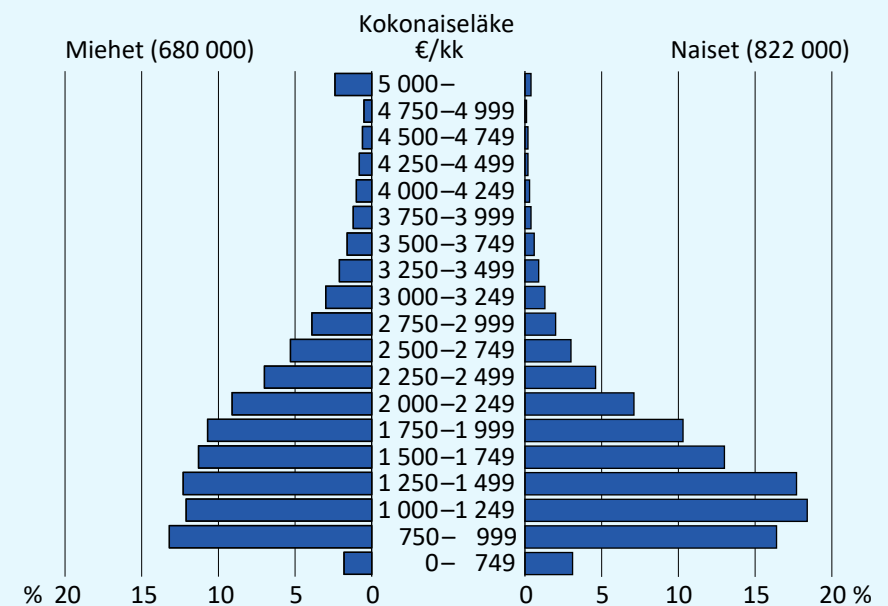
2.2 Omaeläkkeensaajien kokonaiseläkejakauma

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke kuvaa Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräistä kokonaiseläkettä. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Eläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 762 euroa kuukaudessa vuonna 2020. Miesten kokonaiseläkkeen suuruusjakauma oli tasaisempi kuin naisten. Eläkkeensaajista lähes puolella eläke oli alle 1 500 euroa kuukaudessa. Sukupuolittain tarkasteltuna naisista 56 prosentilla ja miehistä 40 prosentilla eläke oli alle 1 500 euroa kuukaudessa. Yli 2 500 euron kokonaiseläke oli puolestaan 15 prosentilla Suomessa asuvista eläkkeensaajista. Suuret eläkkeet painoutuivat miehille.

Kuvio 2.2

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaiseläkejakauma 31.12.2020

Kuvio ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä saavia.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.3 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityis- turvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Keskiansio perustuu Tilastokeskuksen tulonjakotilaston tietoon ammatissa toimivien keskimääräisistä palkka- ja yrittäjätuloista. Tarkemmat määrittelyt katso Tilastokeskuksen sivu: <https://www.stat.fi/til/tjt/kas.html>.

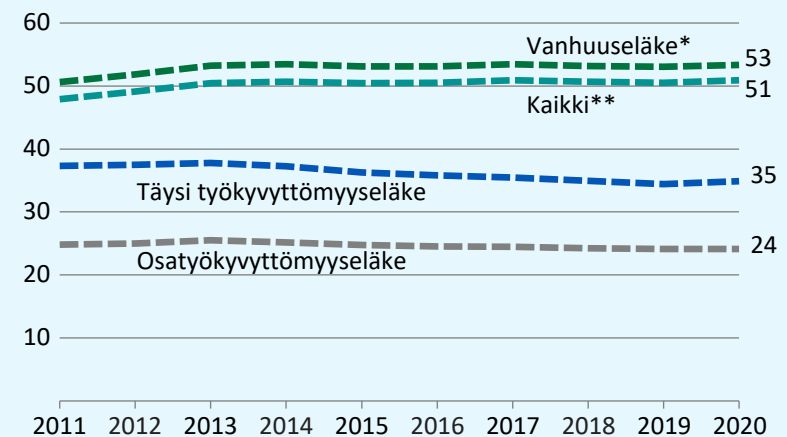
Kaikkien eläkkeensaajien ja työssäkävien tulosuhde on pysynyt koko tarkasteluajanjakson 50 prosentin vaiheilla. Tulosuhteen pysyminen lähes samana johtuu vanhuuseläkkeiden kehityksestä. Keskimääräinen vanhuuseläke suhteessa työssäkävien keskiansioihin on myös pysynyt 50 prosentin tuntumassa, vuodesta 2012 alkaen jopa ylittänyt sen. Viime vuosien suhdeluvun kehitykseen ovat vaikuttaneet myös maltilliset muutokset keskiansioissa.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden asema suhteessa työssäkäviin on hieman heikentynyt tarkastelujaksolla. Työkyvyttömyyseläkkeensaajilla tulosuhde työssäkäviin on pienentynyt pari prosenttiyksikköä nykyiseen 35 prosenttiin. Osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden ja työssäkävien tulosuhde on ollut koko tarkastelujakson noin 25 prosenttia.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

Kuvio 2.3

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2011–2020, prosentteina kyseisen vuoden keskiansiosta eläkelajin mukaan

*Vanhuuseläke ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä.

**Sisältää työttömyyseläkkeet vuoteen 2014 asti.

2.4 Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2015–2085

Arvio keskimääräisen kokonaiseläkkeen tulevasta kehityksestä perustuu lokakuussa 2019 laadittuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Tilastokeskuksen 2019 väestöennusteeseen pohjautuva pitkän aikavälin eläkelaskelma. 17.10.2019. Eläketurvakeskuksen muistio](#)).

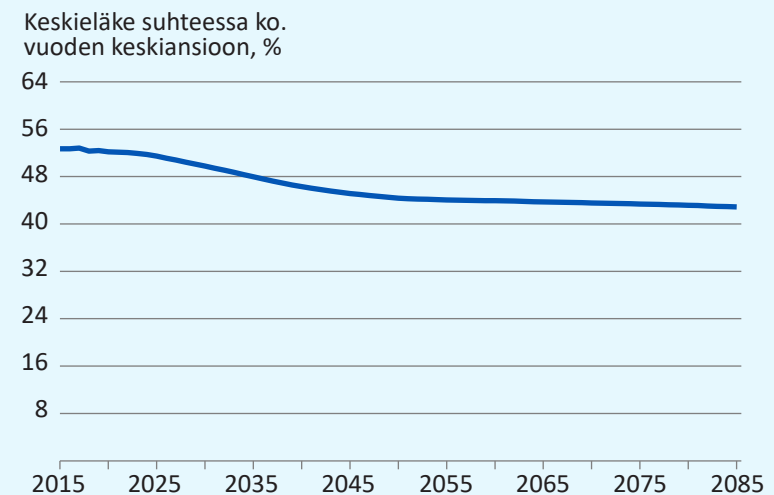
Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Keskimääräisen eläkkeen ostovoima kasvaa vuosina 2017–2085 yli kaksinkertaiseksi eli vuoden 2017 hintatasossa eläke nousee runsaasta 1 600 eurosta noin 3 600 euroon kuukaudessa. Eläkkeiden ostovoiman kasvu on pääosin seurausta yleisen ansiotason noususta.

Keskimääräinen eläke oli hieman yli puolet vakuutettujen keskiansiosta vuonna 2017. Vuodesta 2020 eteenpäin eläkkeet kasvavat keskiansiota hitaammin. Pääosin tämä johtuu elinaikakertoimesta. Lisäksi loppupalkkaperiaatteesta luopuminen vuonna 2005 sekä julkisen sektorin yksityistä korkeampien karttumien poistaminen 1990-luvulla alentavat keskieläkkeen suhdetta keskiansioon. Suhteen madaltumista hidastaa lähivuosina se, että työeläkejärjestelmä on vielä voimaantulovaiheessa. Vanhimpien eläkeläisten työurat sijoittuvat vielä osittain ajalle ennen työeläkelakien voimaantuloa.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

Kuvio 2.4
Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke prosentteina kunkin vuoden keskiansiosta vuosina 2015–2085

Kelan eläkkeiden indeksointi seuraa laskelmassa puoliksi hintatasoa ja puoliksi ansiotaso. Tämän vuoksi Kelan eläkkeet kasvavat ansiotaso hitaammin. Keskieläkkeen suhde keskiansioon asettuu vuoteen 2085 mennessä 43 prosentin tasolle.

2.5 Eläkkeen korvausaste

Eläkkeen korvausaste kuvaa työstä työeläkkeelle siirtyneen henkilön työeläkkeen prosenttiosuutta eläkettä edeltävästä ansiotasosta. Työeläkkeeseen on laskettu mukaan kaikki työeläkkeenä maksetut omaeläkkeet. Ansiotaso on määritelty kaksi ja kolme vuotta ennen eläkkeen alkamisvuotta saatujen ansioiden perusteella.

Tarkastelussa ovat mukana vuonna 2020 työeläkkeelle siirtyneet henkilöt, jotka ovat työskennelleet vuodet 2017 ja 2018 eläkettä kartuttavassa työssä. Tarkastelusta on siten rajattu pois ne eläkkeelle siirtyneet, joilla ei ole ollut ansioita tarkasteltujen kahden kalenterivuoden aikana. Lisäksi tuona aikana osa-aikaeläkettä saaneet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Rajaukset karsivat eläkkeelle siirtyneistä pois noin puolet. Tarkastelun ulkopuolelle rajatuista moni jäi eläkkeelle työkyvyttömyyden tai työttömyyden jälkeen.

Ansiot on indeksoitu tilastovuodelle elinkustannusindeksillä.

Tarkastelussa mukana olleiden vuonna 2020 työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeen korvausaste oli keskimäärin 59 prosenttia. Korvausasteen vaihtelu on suurta. Jos viimeisten työvuosien ansiot poikkeavat merkittävästi työuran keskiansioista, korvausaste voi olla hyvin korkea, tai se voi jäädä hyvin matalaksi. Korvausasteen mediaani oli 57 prosenttia, ja se kuvaa melko hyvin eläkkeen keskimääräistä korvaustasoa. Joka toisella korvausaste osui välille 47–66 prosenttia. Miehillä korvausaste oli hieman korkeampi kuin naisilla.

Taulukko 2.5

Vuonna 2020 työstä työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeiden korvausasteet

	Korvausasteen keskiarvo eli 10 %	Alin desiili eli 10 %	Ala-kvartiili eli 25 %	Mediaani eli 50 %	Ylä-kvartiili eli 75 %	Ylin desiili eli 90 %
Kaikki siirtyneet						
Kaikki	59	31	47	57	66	79
Miehet	62	36	50	59	68	83
Naiset	56	29	44	56	65	76

Esitetyt korvausasteiden perusluvut ovat luonteeltaan melko stabiileja ja muutokset tapahtuvat hitaasti. Vaikka viime vuonna keskiarvo nousi prosenttiyksikön edellisvuodesta, pitemmällä aikavälillä voidaan havaita hitaasti laskeva kehitys, likimain prosenttiyksikön vuosivauhdilla. Vuonna 2012 eläkkeelle siirtyneiden korvausaste oli keskimäärin 66 prosenttia. Myös mediaaniluvut ja kvartiilit ovat laskeneet, mutta muutokset on ollut vielä pienempiä.

2.6 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke ja osuus eläketulosta desiileittäin

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke desiileittäin kuvaa eläkkeensaajien kokonaiseläkettä eri desiileissä eli tulokymmenyksissä.

Desiilit on saatu järjestämällä eläkkeensaajat kokonaiseläkkeen mukaan nousevaan järjestykseen ja jakamalla eläkkeensaajat kymmeneen yhtä suureen ryhmään.

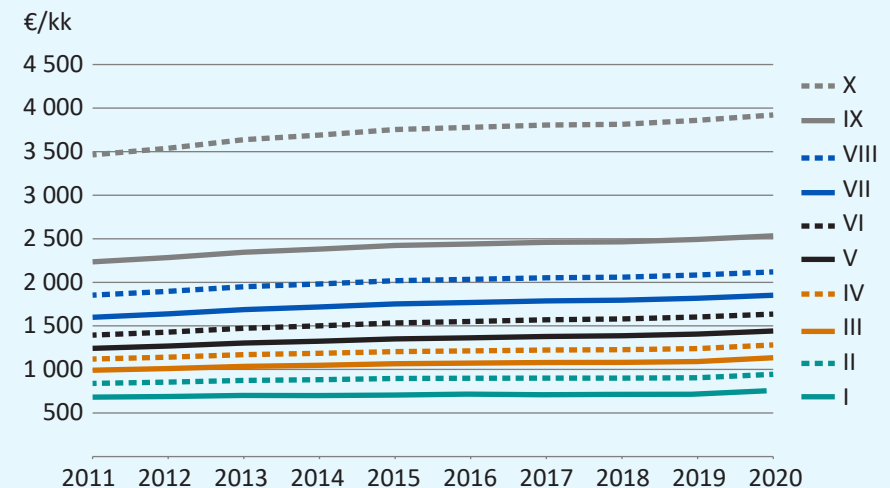
Omaeläkkeensaajia ovat Suomessa asuvat työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai maatalouden erityiseläkettä saavat. Työttömyyseläkkeitä ei ole maksettu enää vuoden 2014 jälkeen.

Kokonaiseläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Eläkkeen taso on noussut kaikissa eläketuloluokissa tarkastelujakson aikana. Eläketaso on kuitenkin noussut enemmän ylemmissä kuin alemmissä desiileissä, joten eläke-erot ovat euromääräisesti kasvaneet. Ylimmässä desiilissä keskieläke on noussut noin 460 eurolla ja alimmassa noin 75 eurolla.

Kuvio 2.6

Omaeläkkeensaajadesiilien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2011–2020 vuoden 2020 rahassa

¹ Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.7 Esimerkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä

Eläkkeen korvausasteella tarkoitetaan tässä alkavan eläkkeen määrää suhteessa viimeiseen ansaittuun palkkaan. Esimerkilaskelmien avulla voidaan nähdä, miten eläkejärjestelmän laskentasäännöt vaikuttavat alkavan eläkkeen tasoon.

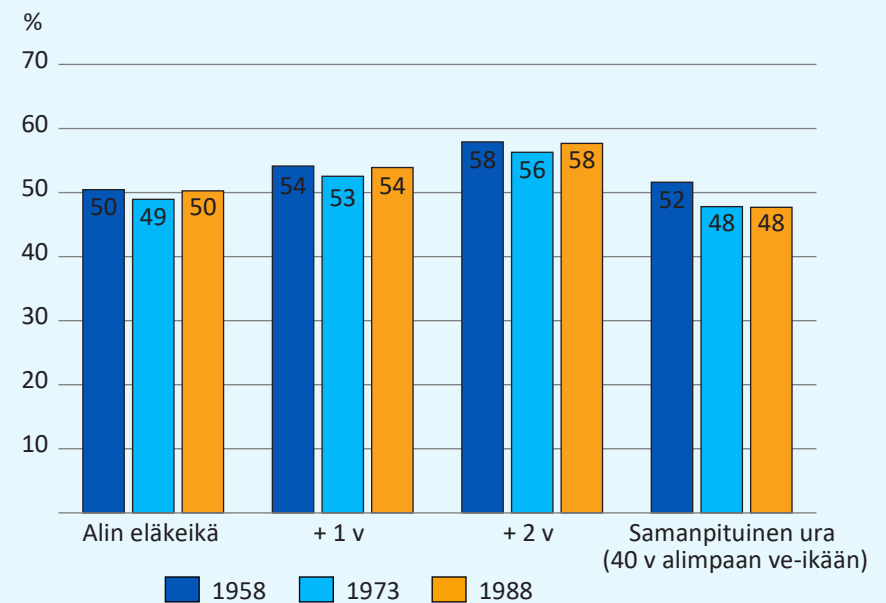
Korvausaste on laskettu olettaen työuran alkavan 25-vuotiaana ja jatkuvan keskeytyksettä eläkkeelle siirtymiseen saakka. Korvausaste on laskettu kaikille myös 40 vuoden työuran jälkeen, jolloin työuran alkamisikä vaihtelee, mutta työura on samanpituisen. Ansioiden oletetaan laskelmassa kehittyvän kumpumaisen ansioprofiilin mukaisesti, jossa ansiot ovat työuran alkaessa 75 prosenttia ja lopussa 105 prosenttia keskiansiosta. Laskelmassa käytetyt oletukset elinaikakertoimista, eläkei'istä sekä yleisestä ansio- ja hintakehityksestä vastaavat Eläketurvakeskuksen ennustelaskelmien oletuksia.

Alla on esitetty korvausaste vuosina 1958, 1973 ja 1988 syntyneille esimerkitapauksille alimmassa vanhuuseläkeikässä sekä työuran jatkuessa 1 tai 2 vuotta alimman eläkeiän jälkeen. Työurien pituus vaihtelee kunkin syntymävuosiluokan alimman vanhuuseläkeiän mukaan. Alin vanhuuseläkeikä vuonna 1958 syntyneellä on 64 vuotta, vuonna 1973 syntyneellä 66 vuotta ja vuonna 1988 syntyneellä 67 vuotta 5 kuukautta (vuonna 1973 ja 1988 syntyneiden eläkeiät ovat tämänhetkisiä arvioita). Kullekin ikäluokalle on laskettu myös samanpituisen, 40 vuoden työura.

Alimmassa vanhuuseläkeikässä korvausasteet ovat kaikilla kohorteilla samalla 49–50 prosentin tasolla. Tällöin työura on sitä pidempi mitä nuoremmasta kohortista on kyse. Samanpituisia työuria tarkasteltaessa eläkkeiden korvausasteet alenevat vanhimmasta kohortista nuorempiin siirryttäessä. Väes-

Kuvio 2.7

Eläkkeiden korvausasteet vuosina 1958, 1973 ja 1988 syntyneille esimerkkihenkilöille

töennusteen mukaan elinajanodote pitenee, jolloin elinaikakerroin alentaa eläkkeiden tasoa ja korvausastetta. Pidempään työssä jatkaminen parantaa kussakin kohortissa korvausasteita.

2.8 Eläkkeen korvausasteen jakauma

Eläkkeen korvausaste kuvaa työeläkkeelle siirtyneen henkilön työeläkkeen prosenttiosuutta eläkettä edeltävästä ansiotasosta. Työeläkkeeseen on laskettu mukaan kaikki työeläkkeenä maksetut omaeläkkeet. Ansiotaso on määriteltä kaks ja kolme vuotta ennen eläkkeen alkamisvuotta saatujen ansioiden perusteella.

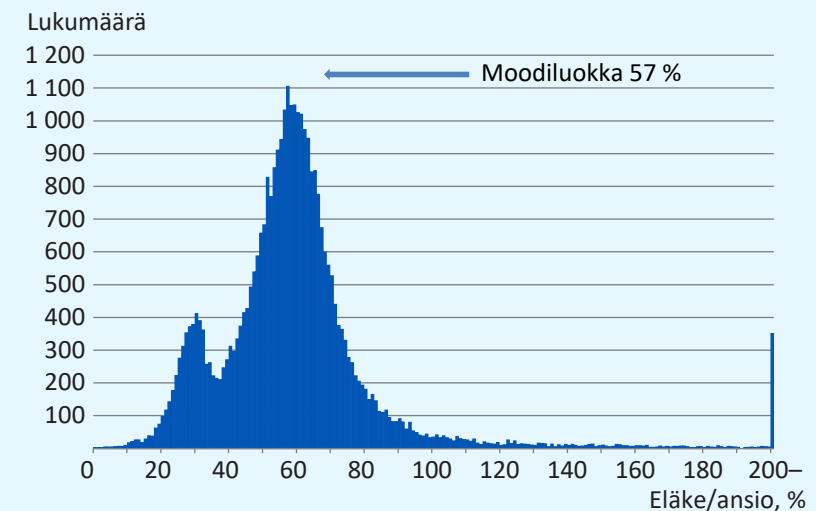
Tarkastelussa ovat mukana vuonna 2020 työeläkkeelle siirtyneet henkilöt, jotka ovat työskennelleet vuodet 2017 ja 2018 eläkettä kartuttavassa työssä. Tarkastelujoukosta on siten rajattu pois ne eläkkeelle siirtyneet, joilla ei ole ollut ansioita tarkasteltujen kahden kalenterivuoden aikana. Lisäksi tuona aikana osa-aikaeläkettä saaneet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Rajaukset karsivat eläkkeelle siirtyneistä pois noin puolet. Tarkastelun ulkopuolelle rajatuista moni jäi eläkkeelle työkyvyttömyyden tai työttömyyden jälkeen. Määrittely on sama kuin kohdassa 2.1.4.

Ansiot on indeksoitu tilastovuodelle elinkustannusindeksillä.

Eläkkeelle siirtyneiden eläkkeen suhde edeltäviin ansioihin vaihtelee paljon. Joissakin tilanteissa korvausaste voi nousta prosentuaalisesti hyvinkin korkeaksi. Tällöin ei yleensä ole kysymys suurista eläkkeistä vaan työuran loppuvuosien vähäisistä tai satunnaisista ansioista. Työeläkkeen korvausasteen jakauma on selvästi kaksihuippuinen. Pienempi huippukohta on 30 prosentin tienoilla, ja korkeampi huippu on 60 prosentin tienoilla. Pienempi keskittymä 30 prosentin kohdalla selittyy osatyökyvyttömyyseläkkeillä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Muutokset jakauman muodossa ovat olleet vähäisiä viime vuosina. Moodi on kuitenkin pudonnut joitakin prosenttiyksiköitä.

Kuvio 2.8

Työeläkkeelle vuonna 2020 siirtyneiden eläkkeen suhde edeltävään ansioon

2.9 Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo

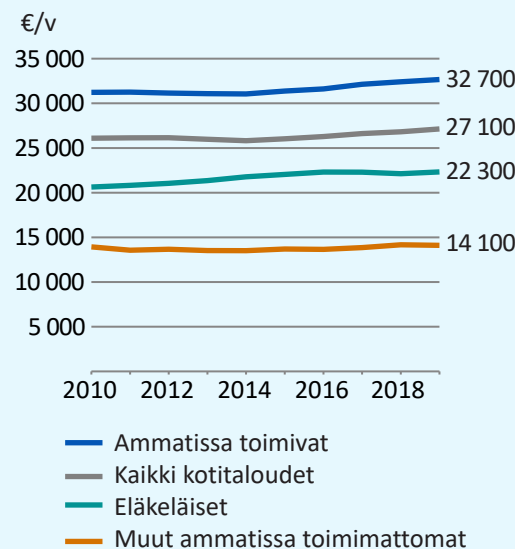
Kotitalous koostuu henkilöistä, jotka asuvat samassa taloudessa. Kotitalouden eniten ansaitsevan jäsenen sosioekonomisen aseman perusteella kotitaloudet on luokiteltu ammatissa toimiviin, eläkeläisiin ja muihin. Toimeentulolla tarkoitetaan kotitalouden kulutusyksikköä kohden laskettua käytettävissä olevaa tuloa eli ns. ekvivalenttituloa. Tilastovuodesta 2011 lähtien Tilastokeskus on laskenut ekvivalenttitulon Eurostatin käytäntöä noudattaen rahatulon perusteella. Aiemmat vuodet on päivitetty tämän käsitteen mukaiseksi. Aiemman määritelmän mukaan ekvivalenttituloon luettiin myös laskennalliset tuloerät kuten asuntotulo. Eläkeläisillä velattomassa omistus-asunnossa asuminen on keskimääräistä yleisempää, mikä heikentää eläkeläisten asemaa uudessa laskentatavassa. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Vuonna 2019 eläkeläiskotitalouksissa asuvien toimeentulo oli keskimäärin 22 300 euroa vuodessa eli lähes 1 900 euroa kuukautta kohden. Parhaiten tulivat toimeen ammatissa toimivien kotitaloudet, joissa reaalitytulo oli 32 700 euroa. Heikoimmassa asemassa, keskimäärin 14 100 euron tuloilla, olivat muissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, käytännössä opiskelijat ja pitkäaikaistyöttömät.

Vuoteen 2010 verrattuna eläkeläiskotitalouksien toimeentulo on reaalisesti noussut 8 prosenttia. Suhteessa ammatissa toimiviin toimeentulo on tarkastelujakson aikana vaihdellut 66–71 prosentin välillä. Suhdelukuun heijastuu suhdanteiden vaikutus. Nousukautena eläkeläiskotitalouksien asema ammatissa toimiviin nähden yleensä heikkenee ja taantumien aikana parantuu. Koko väestöön verrattuna eläkeläiskotitalouksien toimeentulo on vaihdellut 79–85 prosentin välillä. Vuonna 2019 suhde oli 82 prosenttia.

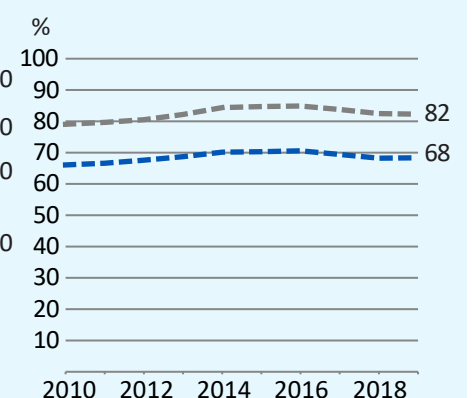
Kuvio 2.9a

Kotitalouksien käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohden vuosina 2010–2019, keskiarvo vuoden 2019 rahassa

Kuvio 2.9b

Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo suhteessa palkansaajiin ja kaikkiin kotitalouksiin vuosina 2010–2019

2.10 Eläkeläisten pienituloisuus

Pienituloisuusaste kuvaa ns. pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön osuutta koko väestöstä. Pienituloisuusraja perustuu kotitalouksien kuluksyksikköä kohden laskettuun käytettävissä olevan rahatulon (ekvivalentti-rahatulon) mediaaniin. EU-maissa noudatetaan yhtenäistä määrittelyä, jonka mukaan pienituloisiksi katsotaan ne, joiden tulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanista, mutta myös 50 prosentin rajaa käytetään.

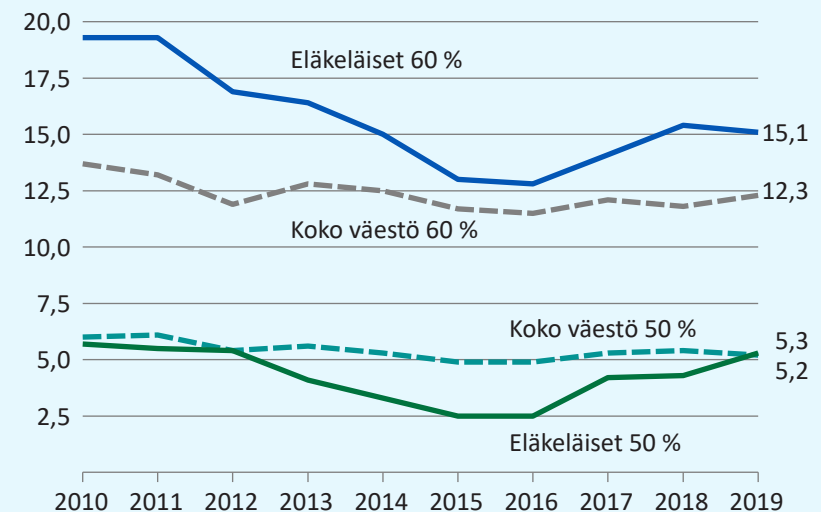
Tilastovuodesta 2011 lähtien Tilastokeskus on laskenut ekvivalenttitulon Eurostatin käytäntöä noudattaen rahatulon perusteella. Aiemmat vuodet on päivitetty tämän käsitteen mukaiseksi. Vanhan määritelmän mukaan ekvivalenttituloon luettiin myös laskennalliset tuloerät kuten asuntotulo. Eläkeläisillä velattomassa omistusasunnossa asuminen on keskimääräistä yleisempää ja siksi asuntotulon puuttuminen toimeentulosta nostaa erityisesti eläkeläisten pienituloisuusastetta. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <https://www.stat.fi/til/tjt/kas.html>.

Vuonna 2019 eläkeläisten pienituloisuusaste oli 60 prosentin rajan mukaan 15,1 prosenttia, mikä on 2,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko väestön. Vuoteen 2010 verrattuna eläkeläisten pienituloisuusaste on laskenut 4,2 prosenttiyksiköllä ja koko väestön 1,4 prosenttiyksiköllä.

Eläkeläisten pienituloisuusasteen ajallinen vaihtelu on koko väestöä suurempaa. Vaihteluun vaikuttavat muutokset pienituloisuusrajassa, sillä eläkeläisten tulojakauma on keskittynyt muita väestöryhmiä enemmän 60 prosentin rajan tuntumaan. Näin muutokset pienituloisuusrajassa vaikuttavat eniten pienituloisten eläkeläisten lukumäärään ja tätä kautta eläkeläisten pienituloisuusasteeseen. Alemman eli 50 prosentin rajan mukaan eläkeläisten pienituloisuusaste on hieman korkeampi kuin koko väestön.

Kuvio 2.10

Eläkeläisten ja koko väestön pienituloisuusaste 60 ja 50 prosentin pienituloisuusrajalla vuosina 2010–2019

2.11 Työeläkkeiden indeksit

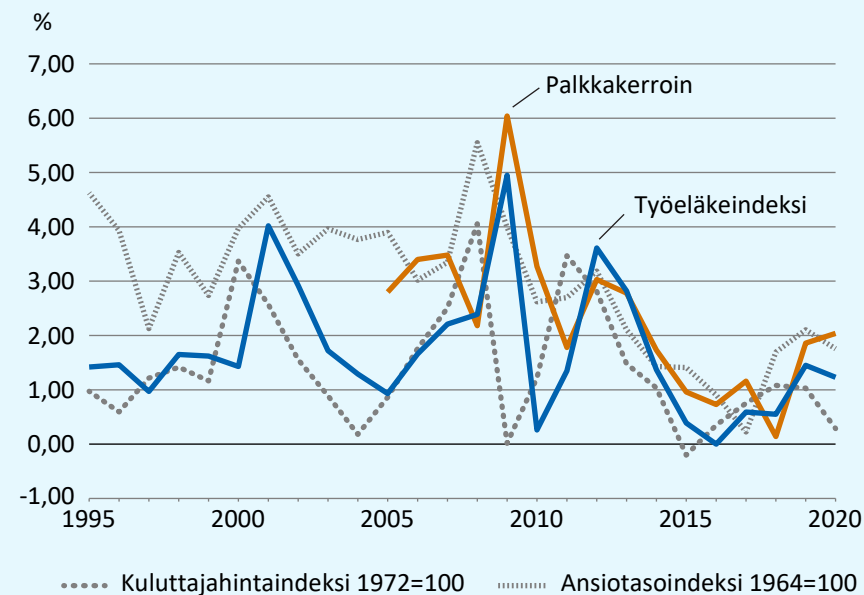
Työeläkkeiden indekseillä varmistetaan, että eläkkeen alkumäärä on kohtuullinen suhteessa työuran aikaisiin ansioihin ja että maksussa olevan eläkkeen ostovoima säilyy. Työeläkkeitä turvaavat indeksit ovat työeläkeindeksi ja palkkakerroin.

Indeksitarkistuksen määrään vaikuttavat Tilastokeskuksen laskemien kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksin muutokset.

Kuluttajahintaindeksi kuvaa kotitalouksien käyttämien palvelujen ja ostettujen tavaroiden hintakehitystä ja sen vuosimuutosta käytetään yleisesti inflaation mittarina. Ansiotasoindeksi kuvaa kokoaikaisten työssäkäyvien ihmisten säännöllisen työajan palkan keskimääräistä kehitystä. Palkkakertoimessa (TyEL 96 §) ansiotason muutoksen osuus on 80 prosenttia ja hintatason osuus 20 prosenttia. Työeläkeindeksissä (TyEL 98 §) puolestaan hintatason muutoksen osuus on 80 prosenttia ja palkansaajien ansiotason muutoksen osuus 20 prosenttia. Vuoden 2015 työeläkeindeksiin on tehty päätösperusteinen leikkaus.

Kuvio 2.11

Kuluttajahintaindeksi (KHI 1972=100), ansiotasoindeksi (ATI 1964=100), palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosimuutokset vuosina 1995–2020, %

3.1 Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen

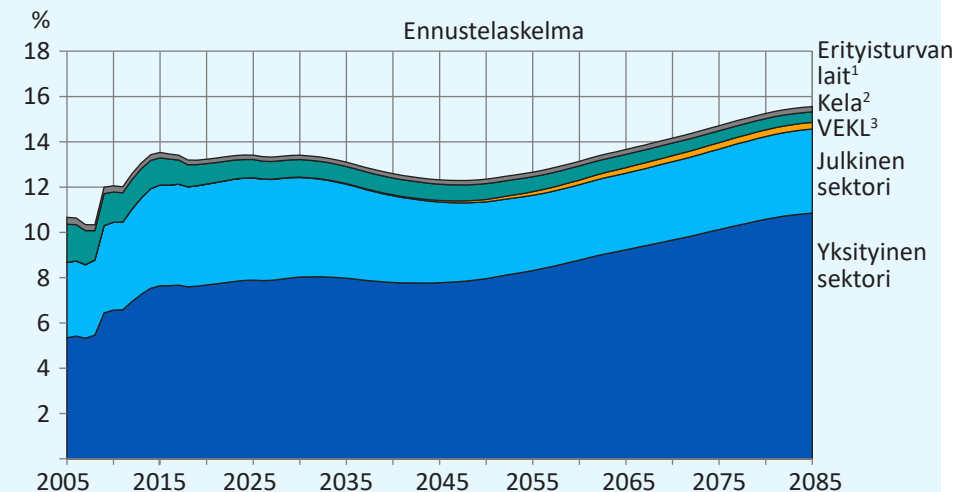
Arvio lakisääteisten eläkemenojen suhteesta bruttokansantuotteeseen perustuu lokakuussa 2019 laadittuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Tilastokeskuksen 2019 väestöennusteeseen pohjautuva pitkän aikavälin eläkelaskelma. 17.10.2019. Eläketurvakeskuksen muistio](#)).

Lakisääteiset eläkemenot olivat noin 10 prosenttia BKT:sta ennen syksyllä 2008 alkanutta taantumaa. Vuoden 2009 jälkeen eläkemenot ovat nousseet, ja eläkemenojen suhde bruttokansantuotteeseen on kasvanut voimakkaasti. Vuonna 2018 lakisääteiset eläkemenot olivat 13,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Menojen suhteellisen määrän ennakoidaan pysyvän vakaana vuoteen 2030 asti, minkä jälkeen menot laskevat 12,3 prosenttiin vuoteen 2045 mennessä. Madaltuminen on seurausta siitä, että keskieläkkeen suuruus kasvaa työn tuottavuutta hitaammin.

Vuosisadan loppupuoliskolla eläkkeellesiirtymisen myöhentyminen hidastuu ja kasvava eläkeläisten väestöosuus kääntää eläkemenon kasvuun suhteessa bruttokansantuotteeseen. Eläkeläisten väestöosuuden kasvu on seurausta sekä matalasta syntyvyydestä että elinajan pidentymisestä. Eläkemenot kasvavat 15,6 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2085 mennessä.

Kuvio 3.1

Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 2005–2085, %

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitaitilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilastaturmalaki.

² Sisältää kansaneläkkeet ja takuueläkkeet.

³ Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta.

3.2 Työeläkemeno suhteessa työtulossummaan

Arvio työeläkemenojen kehityksestä suhteessa omiin rahoituspohjiinsa eli talouden sektorikohtaisiin työtulossummiin perustuu lokakuussa 2019 laadittuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Tilastokeskuksen 2019 väestöennusteseen pohjautuva pitkän aikavälin eläkelaskelma. 17.10.2019. Eläketurvakeskuksen muistio](#)).

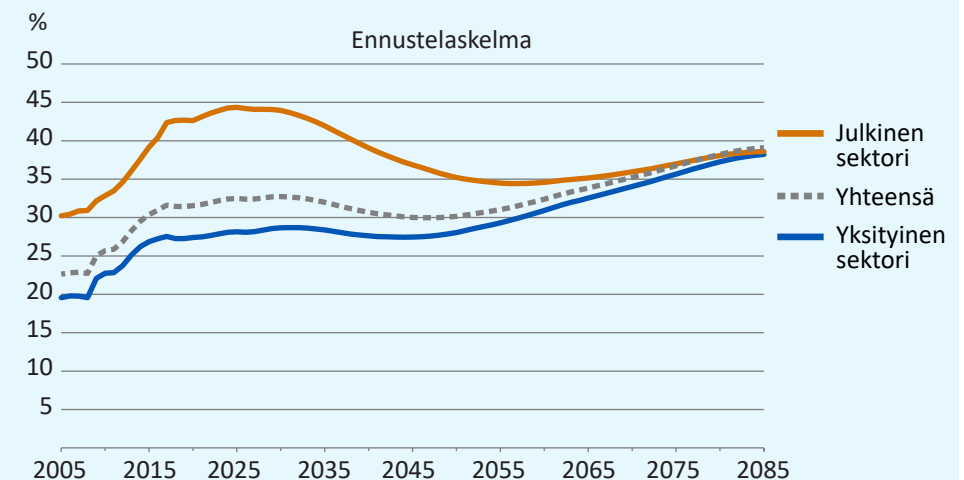
Eläkemenojen kehitys suhteessa työtuloihin on erilaista julkisella ja yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla menosuhte oli 27,3 prosenttia vuonna 2018. Menosuhte vaihtelee 27 ja 29 prosentin välillä vuoteen 2053 asti kääntyen vuosisadan loppupuolella kasvuun. Vuonna 2018 julkisen sektorin työeläkemenot olivat 42,6 prosenttia suhteessa julkisen sektorin palkkasummaan, ja menot nousevat vielä vuoteen 2025 asti, jolloin suhde on 44,4 prosenttia. Tämän jälkeen menosuhte alkaa laskea. Vuosina 2025–2085 sektorien menosuhteet lähenevät toisiaan ja vuonna 2085 menosuhte yksityisellä sektorilla on 38 prosenttia ja julkisella sektorilla 39 prosenttia.

Vuosikymmeniä korkeana pysyvä julkisen sektorin menosuhte on seurausta aiemmista yksityistä sektoria paremmista eläke-eduista sekä yksityistämisistä, joiden seurauksena työntekijöitä on siirtynyt yksityiselle sektorille. Pitkällä aikavälillä julkisen ja yksityisen sektorin menosuhteet asettuvat lähelle toisiaan, koska eläke-etuuksien määräytyminen on pääsääntöisesti yhtenäistynyt.

Työeläkemenon yhteismäärä sisältää opintojen ja kotihoidontukijaksoilta karttuvan eläkemenon (VEKL). Tämä eläkemeno ei kuitenkaan sisälly sektori-kohtaisiin menoihin.

Kuvio 3.2

Työeläkemeno suhteessa työtulossummaan vuosina 2005–2085, %

3.3 TyEL:n meno- ja maksuprosentti

Yksityisen sektorin palkansaajien eläkemenojen ja -maksujen toteutunut ja arvioitu kehitys suhteutettuna vastaavaan palkkasummaan perustuu loka-kuussa 2019 laadittuun pitkän aikavälin laskelmaan ([Tilastokeskuksen 2019 väestöennusteeseen pohjautuva pitkän aikavälin eläkelaskelma. 17.10.2019. Eläketurvakeskuksen muistio](#)).

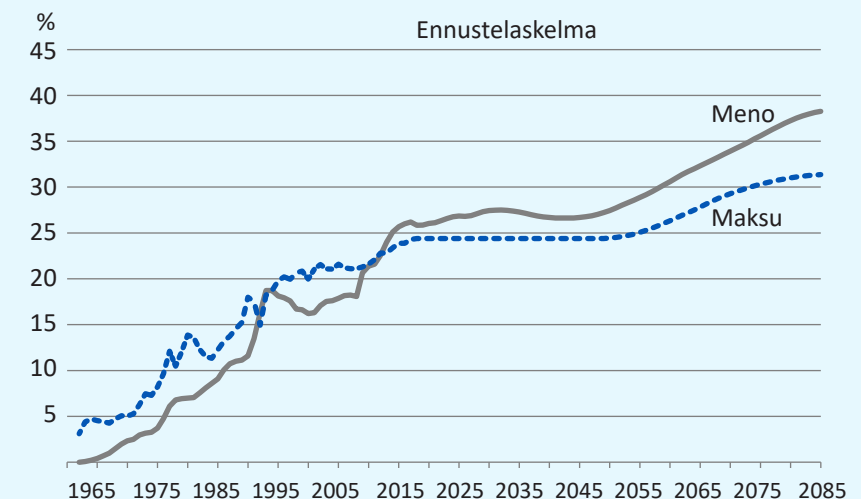
TEL:n säättämisestä lähtien yksityisen sektorin työntekijöiden eläkemenot ovat kasvaneet lähes jatkuvasti palkkasummaa nopeammin etuuksien asettaisesta voimaantulosta ja väestön vanhenemisesta johtuen. Vuosisadan puoliväliin asti menojen suhde palkkasummaan pysyy lähellä nykyistä tasoaan. Vaikka vanhushuoltosuhte heikkenee lähivuosikymmeninä, hidastavat tehdyt eläkeuudistukset menojen kasvua tällä aikavälillä. Vuosisadan loppupuoliskolla kasvava eläkeläisten väestöosuus kääntää eläkemenon kasvuun suhteessa palkkasummaan.

Piikki menoprosentissa 1990-luvulla aiheutui palkkasumman supistumisesta lama-aikana. Vastaavasti vuoden 2009 jälkeen menosuhte nousi nopeasti heikon talouskasvun ja nopean eläkemenojen kasvun seurauksena.

Yksityisen sektorin palkansaajien työeläkkeet rahastoidaan osittain etukäteen. Tämä näkyy siten, että eläkemaksu ylitti eläkemenon vuoteen 2012 asti. Vuodesta 2013 alkaen maksu on pidetty menoa matalampana kertyneille eläkevaroille saatavan tuoton avulla. Arvio maksun kehityksestä pitkällä aikavälillä ei perustu eläkevarojen purkamiseen, vaan laskentajakson lopussa eläkevarojen määrä suhteessa palkkasummaan on korkeampi kuin ennustelaskelman lähtötilanteessa.

Kuvio 3.3

TyEL:n meno- ja maksuprosentti suhteessa palkkasummaan vuosina 1962–2085

3.4 Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste

Tiettyyn hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tuottoineen riittäisi kyseiseen hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden kustantamiseen.

Arviot karttuneiden eläkeoikeuksien määrästä perustuvat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019](#)). Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019).

Työeläkevarojen määrällä tarkoitetaan työeläkelaitosten sijoitusvarallisuuden käypähintaista arvoa kunkin vuoden lopussa. Sijoitustuottojen vuotuinen vaihtelu vaikuttaa voimakkaasti työeläkevarojen määrään.

Karttuneiden eläkkeiden arvo on laskettu käyttäen 2,5 prosentin reaalisista diskonttokorkoa vuoteen 2028 asti ja vuodesta 2029 alkaen 3,5 prosentin reaalisista diskonttokorkoa. Vuoden 2017 loppuun mennessä karttuneiden työeläkkeiden arvo oli yhteensä 712,2 miljardia euroa, mikä on 3,2 kertaa vuoden 2017 bruttokansantuote.

Rahastointiaste saadaan jakamalla työeläkevarojen määrä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvolla. Tämä tunnusluku kuvastaa sitä, missä määrin jo karttuneet eläkkeet voidaan rahoittaa jo kerätyillä eläkevaroilla ja näille varoille vastaisuudessa saatavilla tuotoilla. Koko työeläkejärjestelmän rahastointiaste oli vuoden 2017 lopussa 28,4 prosenttia.

Taulukko 3.4

Eläkevarat, karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste vuonna 2017, kun reaalin diskonttokorko on -1,98 vuonna 2018, 2,5 prosenttia vuosina 2019–2028 ja 3,5 prosenttia vuodesta 2029 alkaen. Rahamäärät ovat käyvin hinnoin.

	TyEL	JuEL valtio	JuEL kunta-ala	Kaikki
Eläkevarat, mrd. €	126,2	19,6	52,3	202,3
Karttuneet eläkeoikeudet, mrd. €	412,6	94,5	137,0	712,2
Rahastointiaste, %	30,6	20,7	38,1	28,4

3.5 Työ- ja kansaneläkemeno

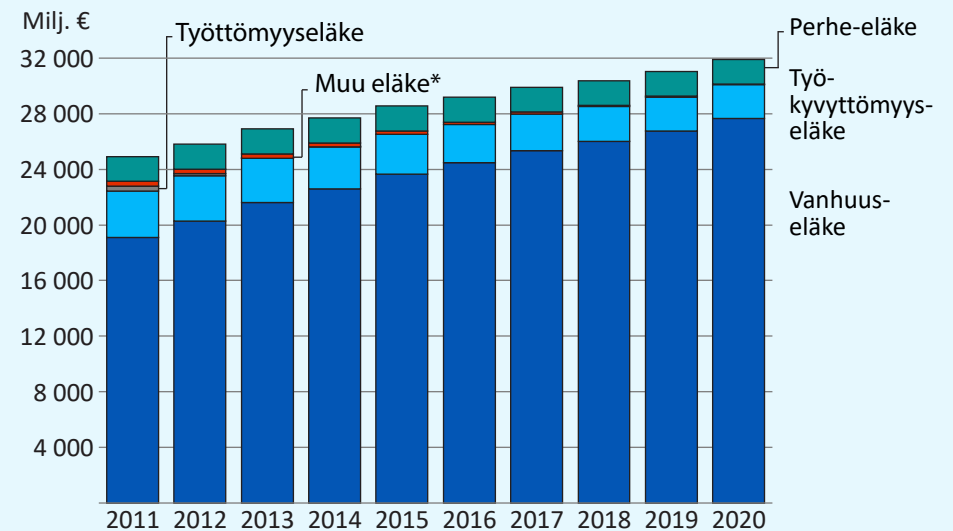
Työ- ja kansaneläkemeno koostuu työeläkelaitosten ja Kelan vuoden aikana maksamista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, osa-aika- ja perhe-eläkkeistä sekä maatalouden erityiseläkkeistä. Työttömyyseläkkeitä ei ole maksettu vuoden 2014 jälkeen.

Vuonna 2020 maksettiin työ- ja kansaneläkkeitä yhteensä 32 miljardia euroa, josta työeläkkeiden osuus oli 30 miljardia euroa ja kansaneläkkeiden osuus 2 miljardia euroa. Vanhuuseläkkeiden osuus eläkemenosta oli 86 prosenttia, työkyvyttömyyseläkkeiden osuus 8 prosenttia ja perhe-eläkkeiden osuus 5 prosenttia.

Kela maksoi vuonna 2020 kansaneläkkeiden lisäksi takuueläkkeitä 262 miljoonaa euroa sekä rintamalisiä ja lapsikorotuksia yhteensä 17 miljoonaa euroa.

Kuvio 3.5

Työ- ja kansaneläkemeno eläkelajin mukaan vuosina 2011–2020 vuoden 2020 rahassa

*Maatalouden erityiseläke ja osa-aikaeläke

3.6 Työeläkemaksuprosentit

Taulukossa on esitetty **keskimääräiset eläkemaksuprosentit** vuosina 2011–2020. Palkansaajien eläkelakien mukaiset maksuprosentit sisältävät sekä työnantajien että työntekijöiden osuudet. Maksuosuudet on laskettu työntekijöiden ansioista eri eläkelakien määräytymisperusteiden mukaan.

Työntekijän maksu on sama kaikille palkansaajille, mutta se riippuu iästä. Vuonna 2020 perusmaksu oli 7,15 prosenttia ja 53–62-vuotiaiden korotettu maksu 8,65 prosenttia palkasta. Ennen vuotta 2017 korotetun maksun piirissä olivat 53 vuotta täyttäneet lukuun ottamatta MEL:n mukaan vakuutettuja, joiden eläkevakuutusmaksuista työnantaja maksoi puolet vuoden 2015 loppuun saakka.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksuihin vaikuttavat iän lisäksi työtulot. Apurahansaajat on vakuutettu MYEL:n mukaan vuodesta 2009 lähtien. Apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti on reilut puoli prosenttiyksikköä matalampi kuin maatalousyrittäjillä.

Julkisten alojen eläkelaki JuEL otettiin käyttöön vuoden 2017 alussa yhdistämällä Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL). Julkisten työnantajien eläkemaksuista säädetään Kevan jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa ja evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa.

[Työeläkemaksuprosentit](#)

Taulukko 3.6

Keskimääräiset työeläkemaksuprosentit vuosina 2011–2020 eläkelain* mukaan

Vuosi	TyEL ¹	MEL	JuEL valtio	JuEL kunta- ala ²	JuEL kirkko ³	Työn- tekijän maksu- osuus ⁴ Perus- maksu	Työn- tekijän maksu- osuus ⁴ Koro- tettu maksu	YEL	MYEL
2011	22,1	22,2	24,9	28,7	31,8	4,7	6,0	20,2	11,3
2012	22,8	22,4	25,0	29,1	33,3	5,2	6,5	21,1	11,8
2013	22,8	22,6	24,9	29,6	33,7	5,2	6,5	20,9	12,9
2014	23,6	22,8	26,5	29,8	34,1	5,6	7,1	21,8	13,4
2015	24,0	22,8	26,4	29,8	34,3	5,7	7,2	22,6	13,7
2016	24,0	22,8	24,1	29,4	30,5	5,7	7,2	22,6	13,6
2017	24,4	22,0	23,6	28,5	30,7	6,2	7,7	23,1	13,9
2018	24,4	20,0	23,8	28,3	29,0	6,4	7,9	23,1	13,8
2019	24,4	20,0	24,4	28,3	29,0	6,8	8,3	23,2	13,9
2020 ⁵	24,4/ 21,8	19,0	24,4	28,4	29,0	7,2	8,7	23,1	13,9

¹TyEL-maksuprosenteissa on otettu huomioon työnantajakohtaiset asiakashyvytykset ja tilapäiset maksunalennukset.

²Kevan jäsenyhteisöjen maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

³Evankelis-luterilaisen kirkon maksuprosentit eivät sisällä eläkerahastomaksua, joka oli 1,2 prosenttia kirkollisverosta vuosina 2013–2015, 4,0 prosenttia siitä vuosina 2016–2017 ja 5 prosenttia vuosina 2018–2019.

⁴Työntekijöille vahvistetut maksuprosentit sisältyvät taulukon lukuihin ja ne ovat kaikille samat lukuun ottamatta MEL:n mukaan vakuutettuja ennen vuotta 2016, jolloin työnantajat ja työntekijät maksoivat eläkevakuutusmaksun puoliksi.

⁵Vuonna 2020 koronavirustilanteesta johtuen työnantajien TyEL-maksua alennettiin 2,6 prosenttiyksikköä 1.5.2020 alkaen. Maksun alennus ei koskenut työntekijän maksua. Alennus kohdistui maksun tasausosaan.

*Eläkelait katso sivu 34.

3.7 Työeläkevarat

Taulukossa TyEL:n ja MEL:n mukaiset eläkevarat sisältävät vakavaraisuuspäätöksen ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuvelan.

YEL:n ja MYEL:n eläkevaroina on käytetty näiden lakien mukaista vastuuvelkaa ja julkisen sektorin eläkelaitoksilla sijoitusomaisuutta.

Eläkevarojen määrä on kasvanut muutamia poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta. Sijoitustuottojen notkahtamiset vuosina 2008, 2011 ja 2018 alensivat varojen määrää tilapäisesti, mutta osakekurssien vahvistuttua palattiin jälleen kasvu-uralle.

Työeläkevarojen kokonaismäärä vuoden 2020 lopussa oli 224,6 miljardia euroa, mikä oli 95 prosenttia suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen. Eläkevarat kasvoivat tarkasteluvuoden aikana noin 3 prosenttia.

Taulukko 3.7
Eläkevarojen suuruus, mrd. euroa

	TyEL	MEL	JuEL valtio	JuEL kunta- ala	JuEL kirkko	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2010	92,3	0,8	13,9	29,4	1,0	1,3	0,1	0,0	138,8
2015	114,0	1,0	17,9	44,9	1,3	1,4	0,1	0,1	180,8
2019	136,3	1,2	20,6	56,5	1,7	1,4	0,1	0,1	218,0
2020	140,1	1,3	21,0	58,9	1,8	1,4	0,1	0,1	224,6

TyEL Työntekijän eläkelaki

MEL Merimieseläkelaki

JuEL Julkisten alojen eläkelaki

YEL Yrittäjän eläkelaki

MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki

Muut julkiset: Suomen Pankin eläkesääntö, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkesääntö ja Kelan palveluksessa olevien työeläketurvaa koskevat säännökset.

3.8 Sijoitusten tuotto

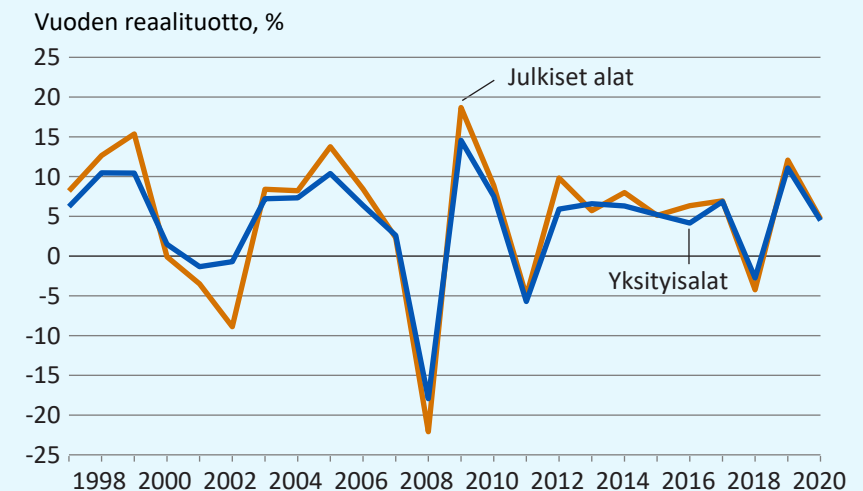
Työeläkesijoitusten tuoton laskennassa noudatetaan Finanssivalvonnan määräysten mukaista laskutapaa. Sijoitusten tuotot sisältävät niin sanottu kassatuotot eli osingot, korot ja vuokrat sekä näiden lisäksi realisoidut ja realisoimattomat sijoitusten arvonnousut ja -laskut. Tuottoprosentti saadaan suhteuttamalla nämä sitoutuneeseen pääomaan. Reaalituotto saadaan, kun nimellisten tuottojen lisäksi otetaan huomioon kuluttajahintojen vaikutus sitoutuneen pääoman ostovoimaan.

Tuotot vaihtelevat vuodesta toiseen ensi sijassa arvomuutosten takia. Sijoitusvuosi 2020 oli koronapandemiasta huolimatta hyvien osaketuottojen vuosi. Yksityisalojen sijoitukset tuottivat reaalisesti 4,5 prosenttia ja julkisten alojen sijoitukset 4,7 prosenttia. Yksityisalojen työeläkevakuuttajien sijoitustoiminnan toteutus eroaa jonkin verran julkisten alojen vakuuttajien sijoitustoiminnasta. Keskeisiä eroja alojen keskimääräisissä sijoitusjakaumissa oli yksityisalojen pienemmät altistukset korko- ja osakesijoituksiin. Julkisilla aloilla oli vuoden 2020 lopulla keskimäärin kuusi prosenttiyksikköä enemmän korkosijoituksia ja viisi prosenttiyksikköä enemmän osakesijoituksia kuin yksityisaloilla. Yksityisaloilla vastaavasti suuremmat altistukset löytyvät kiinteistöinvestisioista ja muista eli vaihtoehtoisista sijoituksista.

Viimeisen viidentoista vuoden tarkastelujaksolla (2006–2020) julkisilla aloilla on ollut osakesijoituksia keskimäärin kahdeksan prosenttiyksikköä enemmän kuin yksityisaloilla. Ero on pienentynyt tarkastelujakson alusta, jolloin julkisilla aloilla oli keskimäärin viisitoista prosenttiyksikköä enemmän osakesijoituksia. Osakesijoitusten arvon vaihtelu lyhyellä aikavälillä – ja tuotto-odotus pidemmällä aikavälillä ovat muita omaisuuslajeja suurempia, joten osakesijoitusten määrä sijoitussalkuissa selittää pitkän aikavälin tuottoeroja yksityisalojen ja julkisten alojen välillä.

Kuvio 3.8

Työeläkesijoitusten keskimääräinen reaalin vuosituotto prosentteina sitoutuneesta pääomasta vuosina 1997–2020

Yksityisalat: Vuodelle 1997 käytetty työeläkeyhtiöiden sijoitusten keskituottoa.
Julkiset alat: Vuosille 1997–1999 käytetty Kevan sijoitusten keskituottoa.

Yksityisalojen toimijoiden on täytettävä lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset.

Sijoitustuottojen vuosivaihtelun takia niitä kuvataan myös usean vuoden keskiarvoina. Koko toimialaa riittävästi kattavat vertailukelpoiset tuottosarjat alkavat vuodesta 1997. Yksityisaloilla 24 vuoden reaalin keskituotto oli 4,2 prosenttia vuodessa ja julkisilla aloilla 4,6 prosenttia.

Lähde: <http://www.tela.fi>

3.9 Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolvikohtaisesti

Sisäinen tuotto on se korko, jolla diskontattuna kunkin syntymävuosiluokan eläkemaksujen ja -etuuksien nykyarvot muodostuvat yhtä suuriksi. Sisäinen tuotto voidaan siis tulkita laskennalliseksi sukupolvikohtaiseksi tuotoksi työeläkemaksulle.

Laskelma sisäisestä tuotosta perustuu historiallisen aineiston ja ennustelaskelman yhdistämiseen. Historiallinen aineisto kattaa vuodet 1962–2013. Historiallisen aineiston pohjana ovat Eläketurvakeskuksen eri ajankohdilta saatavissa olevat tilastot. Joissakin yksityiskohdissa toteutuneen kehityksen osalta on jouduttu turvautumaan arvioihin, mutta kokonaisuuden kannalta näillä arvioilla on vain vähäinen merkitys. Vuodesta 2014 eteenpäin sisäisen tuoton laskelma perustuu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 ([Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019](#). Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019).

Taulukossa 3.2.5 esitetään TyEL:n ja sen edeltäjälakien eli TEL:n, LEL:n ja TaEL:n mukaan vakuutettujen palkansaajien työeläkemaksujen laskennallinen sisäinen reaalityttö vuosina 1940–2000 syntyneille ikäluokille. Tarkasteltavat lait kattavat käytännössä kaikki yksityisalojen palkansaajien lakisääteiset työeläkkeet. Ainoastaan merimiesten eläkelaki jää laskelman ulkopuolelle.

Eläkejärjestelmän toimintakulut katetaan eläkemaksuun sisältyvällä kustannusosuudella. Laskelmassa eläkejärjestelmän toimintakulut sisältyvät toteutuneeseen ja ennustettuun eläkemaksuun ja ovat näin ollen mukana sisäistä tuottoa alentavana tekijänä.

Eläkemaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia ja eläkkeet ovat saajalleen veronalaista tuloa. Verotusta ei kuitenkaan ole otettu sisäisen tuoton

Kuvio 3.9

Sisäinen reaalityttö yksityisalojen palkansaajien työeläkemaksulle syntymävuoden mukaan, %

	Syntymävuosi												
	1940	-45	-50	-55	-60	-65	-70	-75	-80	-85	-90	-95	-00
Sisäinen tuotto, %	6,5	4,8	3,9	3,2	2,6	2,3	2,1	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0

laskelmassa huomioon. Tämä edellyttäisi kaikkien ansiotulojen ja kaikkien eläketulojen sisällyttämistä laskelmaan sekä tietoja ansio- ja eläketulojen suuruusjakaumista verotuksen progression takia.

Sisäinen tuotto alenee 1940 syntyneiden 6,5 prosentista vuonna 1970 syntyneiden 2,1 prosenttiin. Tämän jälkeen sisäinen tuotto pysyy tällä tasolla vuonna 2000 syntyneeseen sukupolveen asti. Aineistorajoitteiden vuoksi laskelma ei sisällä ennen vuotta 1940 syntyneitä. Näiden sukupolvien sisäisten tuottojen arvioidaan olevan vielä korkeampia kuin myöhemmin syntyneiden. Tärkein syy sisäisen tuoton alenemiseen on eläke-etuuksien asteittaiseen voimaantumoon ja väestön vanhenemiseen liittyvä TEL/TyEL-maksun nousu.

Yksityisalojen palkansaajien sukupolvikohtaisia työeläkemaksuja ja etuuksia on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen syksyllä 2015 julkaisemassa raportissa ([Yksityisalojen palkansaajien työeläkkeet syntymävuoden ja sukupuolen mukaan](#). Eläketurvakeskuksen raportteja 09/2015).

Työeläkeindikaattorit antavat kuvan työeläketurvan tilasta sekä toteutuneesta ja ennakoitusta kehityksestä. Työeläkeindikaattorit on ryhmitelty kolmen keskeisen tavoitteen mukaisesti työuran pituuden, eläkkeiden tason ja eläkkeiden rahoituksen mittareihin. Ydinindikaattoreihin on valittu työeläketurvan kehityksen ja eläkeuudistusten seurannan kannalta keskeisimmät asiat. Täydentävät indikaattorit antavat nimensä mukaisesti lisävaloa.

Eläketurvakeskuksen raportteja

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN